

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь «Магістр»

**на тему: «Обліково-аналітичне забезпечення та організаційні засади
ефективності контролю фінансових інвестицій у приватній фірмі «Білаки»
Самбірського району Львівської області»**

Виконав: студент 2 курсу, групи Оп – 61 маг

Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Лукашевська І.М.

(Прізвище та ініціали)

Керівник: к.е.н., доцент Андрушко Р.П.

(Прізвище та ініціали)

Рецензент: Созанська О.В.

(Прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ-2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Освітній ступень **«Магістр»**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

(підпис)

д.е.н., професор Гнатишин Л.Б.

(звання, ступінь, прізвище та ініціали)

«11» червня 2021 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу студенту

Лукашевській Іванні Михайлівні

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи: «Обліково-аналітичне забезпечення та організаційні засади ефективності контролю фінансових інвестицій у приватній фірмі «Білаки» Самбірського району Львівської області»

Керівник роботи Андрушко Р.П., к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджена наказом ЛНАУ від «16» вересня 2021 року № 304 / К-С

2. Термін здачі студентом закінченої кваліфікаційної роботи до 17.12.2021 р.

3. Вихідні дані для кваліфікаційної роботи: нормативно-правові та літературні джерела за темою роботи, дані аналітичного та синтетичного обліку, річна фінансова та статистична звітність за результатами діяльності досліджуваного сільськогосподарського підприємства, методичні рекомендації.

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)
ВСТУП

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

- 1.1. Економічна сутність, класифікація та методи оцінки ефективності управління фінансовими інвестиціями
- 1.2. Раціоналізація обліку та основні завдання фінансових інвестицій
- 1.3. Методика дослідження
- 2.1. Організаційно-економічна характеристика приватної фірми “Білаки” та оцінка виробничо-фінансової діяльності
- 2.2. Особливості обліку поточних фінансових інвестицій
- 2.3. Особливості обліку довгострокових фінансових інвестицій
- 2.4. Організаційні засади ефективності контролю фінансових інвестицій

3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

- 3.1. Вдосконалення обліково-економічної інформації щодо ефективності фінансових інвестицій
- 3.2. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансових інвестицій та прийняття управлінських рішень щодо їх покращення

4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

- 4.1. Аналіз стану охорони праці
- 4.2. Планування заходів з покращання охорони праці та їх фінансування
- 4.3. Економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці
- 4.4. Безпека в надзвичайних ситуаціях

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТОК

5. Перелік графічного матеріалу: *таблиці, схеми, рисунки*

6. Консультанти з розділів кваліфікаційної роботи

| Розділ | Прізвище, ініціали та посада консультанта | Підпис, дата | |
|---|---|----------------|------------------|
| | | завдання видав | завдання прийняв |
| 3 охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях | | 11.06.2021 р. | 11.06.2021 р. |
| | | | |

7. Дата видачі завдання «11» червня 2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

| № з/п | Назва етапів кваліфікаційної роботи | Строк виконання етапів роботи |
|-------|--|-------------------------------|
| 1. | Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі КР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки; підготовка картографічних матеріалів для кваліфікаційної роботи). | 11.06.21-15.07.21 р. |
| 2. | Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи). | 16.07.21–06.10.21 р. |
| 3. | Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. Розробка питань з охорони праці та захисту населення. Розробка питань з охорони природи. | 07.10.21 – 18.11.21 р. |
| 4. | Кінцеве оформлення кваліфікаційної роботи (здача пояснювальної записки керівнику КР; виправлення його зауважень; здача КР на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць). | 19.11.21 – 10.12.21 р. |
| 5. | Підготовка до захисту в ЕК. Пробний захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником КР; виправлення зауважень у графічній частині). | 11.12.21 – 27.12.21 р. |

Студент _____
(підпис)

Лукашевська І.М.
(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____
(підпис)

Андрушко Р.П.
(прізвище та ініціали)

УДК 631.162:232.025.12:334

Кваліфікаційна робота: 92 сторінки текстової частини, 8 рисунків, 30 таблиць, 42 позицій літературних джерел.

Обліково-аналітичне забезпечення та організаційні засади ефективності контролю фінансових інвестицій у приватній фірмі «Білаки» Самбірського району Львівської області. Лукашевська І.М. - Кваліфікаційна робота. Кафедра обліку та оподаткування. - Дубляни, Львівський НАУ, 2021.

Текстова частина включає вступ, чотири розділи, висновки і пропозиції, бібліографічний список.

У першому розділі розкрита економічна сутність, сучасні наукові й практичні засади оцінки фінансових інвестицій та їх класифікація. Розглядаються нормативні документи, що регламентують облікову діяльність підприємства та раціоналізації обліку фінансових інвестицій.

У другому розділі подано детальну характеристику приватної фірми “Білаки” її організаційної структури, проведено аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності. Охарактеризовано стан первинного, синтетичного та аналітичного обліку фінансових інвестицій. Обґрунтовано організаційні засади проведення внутрішнього контролю та ефективності зовнішнього аудиту даної ділянки.

Проаналізовано підходи до формування облікової інформації в частині фінансових інвестицій для прийняття ефективних управлінських рішень. Вказано на доцільність запровадження міжнародних стандартів звітності в умовах сільськогосподарського виробництва.

У четвертому розділі проаналізовано стан охорони праці у приватній фірмі “Білаки”.

На основі опрацювання теоретичного та практичного матеріалів зроблені відповідні висновки та конкретні пропозиції. Впровадження в практику внесених пропозицій сприятиме покращенню організації обліку фінансових інвестицій у господарстві.

Анотація

Досліджується економічний зміст, класифікація та теоретичні засади оцінки фінансових інвестицій. Розглядається організація системи первинного обліку та методика аналітичного, синтетичного обліку фінансових інвестицій. Проаналізовано підходи до формування облікової інформації в частині фінансових інвестицій для прийняття ефективних управлінських рішень. Обґрунтовано організаційні засади проведення внутрішнього контролю та ефективності зовнішнього аудиту даної ділянки. Вказано на доцільність запровадження міжнародних стандартів звітності в умовах сільськогосподарського виробництва.

The summary

The economic content, classification and theoretical principles of financial investment valuation are studied. The organization of the primary accounting system and methods of analytical, synthetic accounting of financial investments are considered. Approaches to the formation of accounting information in terms of financial investments for effective management decisions are analyzed. The organizational bases of internal control and efficiency of external audit of this area are substantiated. It is pointed out that it is expedient to introduce international reporting standards in the conditions of agricultural production.

ЗМІСТ

| | ст. |
|--|-----|
| Вступ | 5 |
| Розділ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ | 9 |
| 1.1. Економічна сутність, класифікація та методи оцінки ефективності управління фінансовими інвестиціями | 9 |
| 1.2. Раціоналізація обліку та основні завдання фінансових інвестицій | 28 |
| 1.3. Методика дослідження | 32 |
| Розділ 2 ОЦІНКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ | 36 |
| 2.1. Організаційно-економічна характеристика приватної фірми “Білаки” та оцінка виробничо-фінансової діяльності | 36 |
| 2.2. Особливості обліку поточних фінансових інвестицій | 50 |
| 2.3. Особливості обліку довгострокових фінансових інвестицій | 53 |
| 2.4. Організаційні засади ефективності контролю фінансових інвестицій | 61 |
| Розділ 3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ | 66 |
| 3.1. Вдосконалення обліково-економічної інформації щодо ефективності фінансових інвестицій | 66 |
| 3.2. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансових інвестицій та прийняття управлінських рішень щодо їх покращення | 71 |
| Розділ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ | 81 |
| 4.1. Аналіз стану охорони праці в підприємстві | 81 |
| 4.2. Планування заходів з покращення охорони праці та їх фінансування | 83 |
| 4.3. Економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці | 86 |
| 4.4. Безпека населення в надзвичайних ситуаціях | 88 |
| Висновки і пропозиції. | 91 |
| Список використаних джерел | 93 |

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні умови ведення бізнесу вимагають нового розуміння ролі та функціонального призначення обліку та його результатів. В умовах сьогодення фінансові інвестиції відіграють надзвичайно важливу роль в економічній системі розвинених країн, що вимагає ефективного управління інвестиційним процесом.

Ефективність управління значною мірою залежить від якості бухгалтерського обліку та звітності, як важливої частини загальної системи інформаційного забезпечення управлінських рішень. Основою такого управління на рівні підприємства є своєчасна та достовірна інформація про фінансові інвестиції, що формується в системі бухгалтерського обліку. Тому необхідно вивчити особливості обліку фінансових інвестицій за НПСБО та МСФЗ та з'ясувати основні відмінності між ними.

Також враховуючи сучасні наслідки економічної кризи, бухгалтери повинні використовувати більш ефективні методи обліку для формування додаткових фінансових ресурсів для підприємства. Основним інструментом управління інформацією підприємства є система обліку та звітності як її результативний продукт.

Отже, інвестиції – це довгострокові інвестиції в різні галузі та економіки, інфраструктуру, соціальні проекти та охорону навколишнього середовища в країні з метою розвитку виробництва, соціальних сфер, підприємництва та отримання прибутку. Відтак, чітке управління цими процесами сприяє підвищенню ефективності фінансових інвестицій.

У працях відомих науковців І.О. Бланка, Н.І. Бузака, Р.Ф. Бруханського, С.Ф. Голова, З.В. Задорожного, Я.Д. Крупки, В.М. Пархоменка та інших містяться цілий ряд питань щодо методики оцінки, обліку та аудиту фінансових інвестицій.

Однак слід зазначити, що вимоги до обліку та контролю фінансових інвестицій постійно змінюються. Тому рекомендується поглибити дослідження

в цій галузі, оскільки сучасні умови ставлять перед інвестиційною політикою України нові виклики.

Метою даного дослідження є визначення організаційних засад обліку та контролю фінансових інвестицій підприємства на основі інформаційно-аналітичного забезпечення та їх оцінки.

Відповідно до мета роботи, **основними завданнями** в ході дослідження є:

- дослідити економічну сутність фінансових інвестицій та їх нормативно - правове регулювання;
- висвітлити чинну практику обліку розрахунків з фінансовими інвестиціями, правові основи його ведення на підприємстві;
- розглянути документальне оформлення операцій з фінансовими інвестиціями у реєстрах обліку та звітності;
- проаналізувати економіко-фінансовий стан досліджуваного підприємства;
- обґрунтувати організаційні засади проведення внутрішнього контролю та ефективності зовнішнього аудиту даної ділянки;
- розробити пропозиції з удосконалення обліку, звітності та аналітичного забезпечення інвестицій на перспективу.

Об'єктом дослідження є приватна фірма "Білаки".

Предметом дослідження є обґрунтування теоретичних та методичних засад обліку і контролю фінансових інвестицій, а також шляхи їх оптимізації в умовах ринку.

Методи дослідження. У процесі дипломного дослідження використовувались елементи методу бухгалтерського обліку: документація - для відображення об'єктів і ведення поточного обліку на підприємстві; оцінка - для грошового вимірювання засобів і процесів; рахунки бухгалтерського обліку - для групування господарських операцій за економічно однорідними ознаками; звітність - для аналізу та характеристики результатів діяльності підприємств за звітний період. Також застосовувались наукові методи пізнання: монографічний – для деталізованого вивчення об'єкта дослідження; порівняння

– для співставлення даних, виявлення відмінностей та спільних рис досліджуваних об’єктів ; аналізу – для деталізації об’єкта через його поділ на складові частини; групування – для встановлення залежностей між різними показниками; метод середніх і відносних величин – для дослідження рівня використання облікових даних в процесі управління; табличний та графічний — для наочного відображення результатів дослідження.

Теоретичною і методологічною основою дослідження слугували положення економічної теорії, Закони України та інші нормативно-правові документи органів державної влади України, наукові розробки і публікації вітчизняних і зарубіжних вчених з питань обліку та управління інвестиціями в сучасних умовах економічної діяльності.

Джерелами інформації для аналітичних розрахунків є: первинна, зведена документація та реєстри обліку приватної фірми “Білаки” за 2018-2020 роки, навчальні посібники, наукові статті.

Наукова новизна отриманих результатів. Полягає в уточненні сучасних підходів і положень щодо оптимізації обліку й контролю фінансових інвестицій в умовах переходу на міжнародні стандарти обліку і звітності. Розкрито організаційні засади та подана оцінка фінансових інвестицій для аграрних підприємств; удосконалено синтетичний та аналітичний облік фінансових інвестицій з метою підвищення його інформативності; обґрунтовано використання інформаційних технологій щодо аналізу та аудиту фінансових інвестицій.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Економічна сутність, класифікація та методи оцінки ефективності управління фінансовими інвестиціями

В Україні поняття інвестицій увійшло в наукову комунікацію завдяки економічним реформам. Слово «інвестиція» походить від латинського слова (invest), що значить «вкладати». Загалом кажучи, довгострокові фінансові інвестиції – це інвестиції, спрямовані на збільшення капіталу в майбутньому. А інша частина поточні інвестиції – це ресурси, що використовуються для розширення виробництва.

Інвестиціями можуть бути грошові кошти та акції, цінні папери, власний капітал, рухоме та нерухоме майно, а також авторські права. З фінансової точки зору інвестиції — це вкладення в різні активи (кошти) в господарській діяльності з метою отримання доходу. З економічної точки зору інвестиції - це витрати на створення, розширення та технологічне перетворення.

У сучасній економічній літературі термін «інвестиції» зазвичай тлумачать, як і інвестиції, які можуть не призвести до зростання капіталу чи прибутку. До них зазвичай належать так звані споживчі інвестиції, придбання товарів тривалого користування, економічний зміст яких не можна віднести до інвестицій. Слід зазначити, що капітальні інвестиції можуть здійснюватися не тільки у формі грошових коштів, а й у вигляді рухомого та нерухомого майна, різноманітних фінансових інструментів (цінних паперів), нематеріальних активів.

А в зарубіжній термінології «інвестиція» зазвичай тлумачиться як купівля цінних паперів (акцій і облігацій). При цьому інвестиції можуть бути спрямовані на поповнення оборотних коштів та отримання нематеріальних активів (патентів і ліцензій). Раніше його ідентифікували із терміном «капітальне вкладення».

Відтак, приріст капіталу за рахунок інвестицій, можемо назвати -

процесом інвестування. Джерелом приросту капіталу й головним мотивом інвестування є отримувати прибуток.

Ці два процеси — капітальні вкладення та прибуток — відбуваються протягом певного періоду часу, тому інвестиції та прибуток можуть бути безперервними, паралельними або інтервальними. У першому випадку прибуток буде отримано відразу після повного завершення інвестування. У другому прибуток процес інвестування може бути повністю завершений. У третьому випадку між періодом інвестування і прибутком пройшов певний період часу. Тривалість залежить від форми інвестування та інвестиційного проекту.

Підприємства інвестують з метою ефективного використання тимчасово вільних коштів. При цьому збільшення капіталу повинно полягати в компенсації вкладеним вкладникам, винагороді за ризики, а також компенсації втрат, завданих інфляцією в наступному періоді. Таким чином, головна мета фінансового інвестування — отримати прибуток від інвестицій у майбутньому; перетворити вільні заощадження у високоліквідні цінні папери; встановити офіційні відносини чи контроль з компанією-емітентом.

У більш широкому визначенні інвестиції – це капітальні вкладення для подальшого зростання. При цьому збільшення капіталу має бути достатнім, щоб компенсувати інвесторам відмову від використання наявних коштів для споживання в поточному періоді, винагородити їхні ризики та компенсувати інфляційні втрати протягом очікуваного періоду.

Тому, як правило, під інвестиціями зазвичай розуміють капітальні вкладення, з метою подальшого збільшення капіталу та повного розкриття цього поняття, надання інвестиціям фінансово-економічного визначення.

Зокрема, відповідно до фінансового визначення, під інвестиціями розуміються різні види активів (коштів), вкладених у господарську діяльність з метою отримання доходу.

Уточнимо зміст поняття "інвестиції" та узагальнимо основні характеристики, що формують сутність, на рис. 1.1. Інвестори потребують

об'єктивної оцінки діяльності підприємств для прийняття рішень про можливість інвестування тимчасово вільних коштів.



Рис. 1.1. Основні характеристики інвестицій підприємства, як об'єкта управління.

У Законі України «Інвестиційна діяльність» інвестиція вважається завершеною, як інвестиція в усі види майна і цінності та інші об'єкти діяльності підприємства, що призводить до прибутку (доходу) або соціального впливу.

Такими видами майна і цінностями даний Закон визначає:

- грошові кошти, цільовий банківський вклад, пай, акції й інші цінні папери;
- майно рухоме й нерухоме;
- майнові права, що випливають з авторського права, досвід та інші інтелектуальні цінності;
- сукупність технічних, технологічних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навичок та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих;
- права користування землею, водою, ресурсами, будівлями, спорудами,

обладнанням, а також інші майнові права та інші цінності.

Отже, інвестиції – це грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

У фінансово-економічній практиці інвестиції класифікують за певними ознаками для цілей обліку, аналізу та планування. Найчастіше в якості таких характеристик використовуються: об'єкт інвестування, час інвестування, форма власності, регіональні особливості, форма і характер інвестування, ступінь ризику, форма розрахунку тощо.

Методичні засади оцінки та відображення в обліку фінансових інвестицій визначають НП(С)БО: 12 “Фінансові інвестиції” та НП(С)БО 19 “Об'єднання підприємств”.

Можливість інвестувати в бухгалтерську практику називається фінансовими інвестиціями. Згідно з НП(С)БО, це активи, якими володіють компанії для збільшення прибутку (відсотки, дивіденди тощо), збільшення вартості капіталу або надання інших вигод інвесторам. Іншими словами, фінансові інвестиції - це інвестиції підприємства в цінні папери та капітал інших компаній [2, с.158-161]. Це визначення фінансових інвестицій включає всі види цінних паперів, і методи їх фінансового обліку залежать від цих видів.

Не всі капітальні вкладення є фінансовими. Тому для будь-якої юридичної особи, яка займається матеріальним виробництвом або торгівлею, вилучення ресурсів з інвестицій для отримання доходу означає фінансові вкладення. В організаціях, що займаються фінансовою індустрією, вони є професійними учасниками ринку цінних паперів. Фінансові інвестиції не є вилученням ресурсів, а отже, не є фінансовими інвестиціями.

Для цих організацій використання цінних паперів, придбаних за власний кошт і за рахунок замовника, стане предметом їх основної (статутної) діяльності, у тому числі посередницької діяльності за рахунок замовника.

Метою фінансових інвестицій є:

- отримувати належний і зазвичай стабільний дохід. Наприклад, більшість інвесторів купують акції компанії та інвестують, щоб отримати прибуток. Це включає два елементи:

1) дохід у вигляді дивідендів (процентів), отриманих протягом періоду інвестування;

2) зростає ринкова вартість цінних паперів, що належать інвесторам. Інвестори зацікавлені в розширенні компанії, оскільки це призведе до зростання вартості ринку цінних паперів;

Та виявити вплив на діяльність інвестованої компанії. Цей вплив може відобразитися у здатності інвестора контролювати всю або частину виробничої чи фінансової діяльності об'єкта інвестування.

Під контролем слід розуміти безпосередньо або через велику кількість пов'язаних фізичних чи юридичних осіб, які володіють найбільшою часткою статутного капіталу платника податків (акції, масові акції), або найбільшою кількістю прав голосу в організації управління акціями або частками платника податків (акції, частки) Право власності становить не менше 20% статутного капіталу платника податку.

Відносини між підприємствами визначають здатність однієї сторони контролювати іншу сторону або мають значний вплив на фінансові та операційні рішення іншої сторони і називаються *пов'язаною стороною*.

Фінансові інвестиції класифікують за різними ознаками.

Придбані цінні папери залежно від мети інвестування, терміну перебування на підприємстві та ліквідності поділяють на довгострокові й поточні фінансові інвестиції (рис.1.2).

Довгострокові фінансові інвестиції – це інвестиції з терміном погашення більше одного року та всі інвестиції, які неможливо вільно реалізувати в будь-який час. Це включає довгострокові інвестиції в боргові цінні папери, акції та інші права компанії.

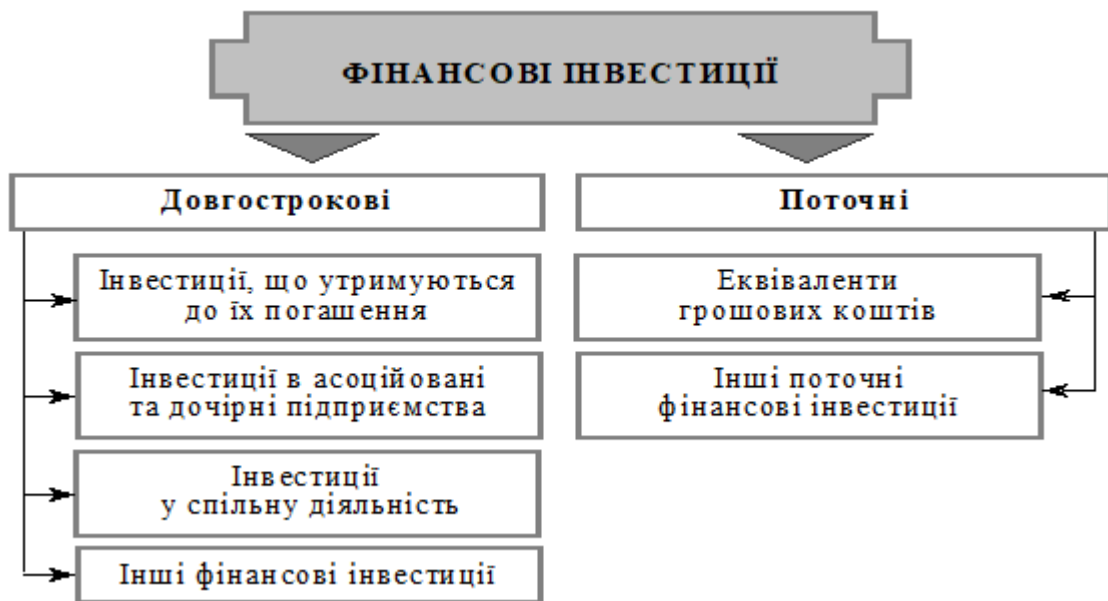


Рис. 1.2. Види фінансових інвестицій.

Відповідно до П(С)БО 12, довгострокові інвестиції поділяються на довгострокові інвестиції, що обліковуються за методом участі в капіталі, та інші інвестиції, табл. 1.1.

За формою інвестування довгострокові фінансові інвестиції поділяються на позики та власний капітал. Позикова фінансова інвестиція не надає суб'єкту інвестування права участі в капіталі; вона приносить дохід у вигляді відсотків; зазвичай має певний період обігу; вона утримується інвестором до погашення; якщо ціна придбання відрізняється від номінальна вартість, різницю треба амортизувати до моменту погашення.

Вкладення в акціонерний капітал доводять, що акціонер має право на частину в капіталі об'єкту інвестування; вона приносить дохід у вигляді дивідендів, немає фіксованого періоду обігу, вартість між ціною придбання та номінальною вартістю не амортизується.

Поточні фінансові інвестиції - це фонди та акції інших підприємств мають наступні ознаки: встановлений строк їх погашення не перевищує одного року або вкладення здійснені без наміру отримувати доходи по них більше

одною року. Ці інвестиції згідно з НП(С)БО 12 поділяються на еквіваленти грошових коштів та інші поточні фінансові інвестиції.

Таблиця 1.1

За терміновістю фінансові інвестиції поділяються

| Інвестиції: | | | |
|---|---|---|--|
| <i>Довгострокові</i> зі строком більше одного року - розглядаються як необоротні активи | | <i>Короткострокові</i> на строк менше одного року – розглядаються як поточні активи | |
| Довгострокові, що обліковуються за методом участі в капіталі | Інші довгострокові фінансові інвестиції | Еквіваленти грошових коштів | Інші поточні фінансові інвестиції |
| | фінансові інвестиції, що відповідають критеріям довгострокових, але вони не обліковуються за методом участі в капіталі. | а) високоліквідні цінні папери, що характеризуються низькою доходністю й високою надійністю; б) можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент з мінімальною (або без неї) втратою вартості; в) мають практично постійну ринкову вартість; г) в основному придбаються (розміщуються) як страховий резерв готівки; | а) обертаються на активному ринку; б) можуть бути вільно реалізовані з незначною втратою вартості; в) мають строк обігу в межах року або придбаються з метою перепродажу незалежно від виду інвестицій; г) приносять дохід у вигляді відсотків або дивідендів, - або за рахунок покупної та продажної ціни при перепродажу. |

Грошові еквіваленти — це короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які можна вільно конвертувати у певну суму грошових коштів і мають менший ризик зміни вартості. Відображення інвестицій, визнаних еквівалентами грошових коштів на балансі, не стільки для отримання інвестиційного доходу або контролю над діяльністю компанії – цільового інвестування, скільки для забезпечення виконання короткострокових зобов'язань.

Як правило, еквіваленти грошових коштів включають інвестиції, термін погашення яких не перевищує трьох місяців від дати придбання. Інвестиції в акції інших компаній не є еквівалентами грошових коштів, якщо вони в основному не збігаються з грошовими коштами. Наприклад, привілейовані акції, придбані незадовго до закінчення терміну придатності. Крім того, еквіваленти грошових коштів можуть включати банківський овердрафт.

Отже, до фінансових інвестицій належать: внески до статутних фондів підприємств (за винятком акціонерних товариств), акції, облігації, інвестиційні й депозитні сертифікати, векселі й інші цінні папери.

Розглянемо основні види цінних паперів, рис. 1.3.

Цінний папір – це документ, який засвідчує право власності або відносини між юридичною особою, яка його випустила, та власником, який його придбав. Зазвичай в ньому зазначається, що дохід виплачується у вигляді дивідендів або відсотків, а також грошові кошти та інші права, отримані від цього документу передаються іншим особам. Цінні папери можуть використовуватися для розрахунків, а також можуть бути використані для гарантування платежів і позик.

| | |
|---|--|
| Види цінних паперів, які випускаються й обертаються на ринку України | акції |
| | облігації внутрішніх державних і місцевих позик |
| | облігації підприємств |
| | казначейські зобов'язання держави |
| | ощадні сертифікати |
| | векселі |
| | приватизаційні папери |
| | національні лотереї |

Рис. 1.3. Види цінних паперів.

Інвестиційні цінні папери поділяються на пайові, боргові та похідні. За типом придбаних цінних паперів фінансові інвестиції також можна розділити на дві категорії: **пайові** (фінансові інвестиції, що надають право власності) та **боргові** (фінансові інвестиції, які не забезпечують право власності) (рис. 1.4).

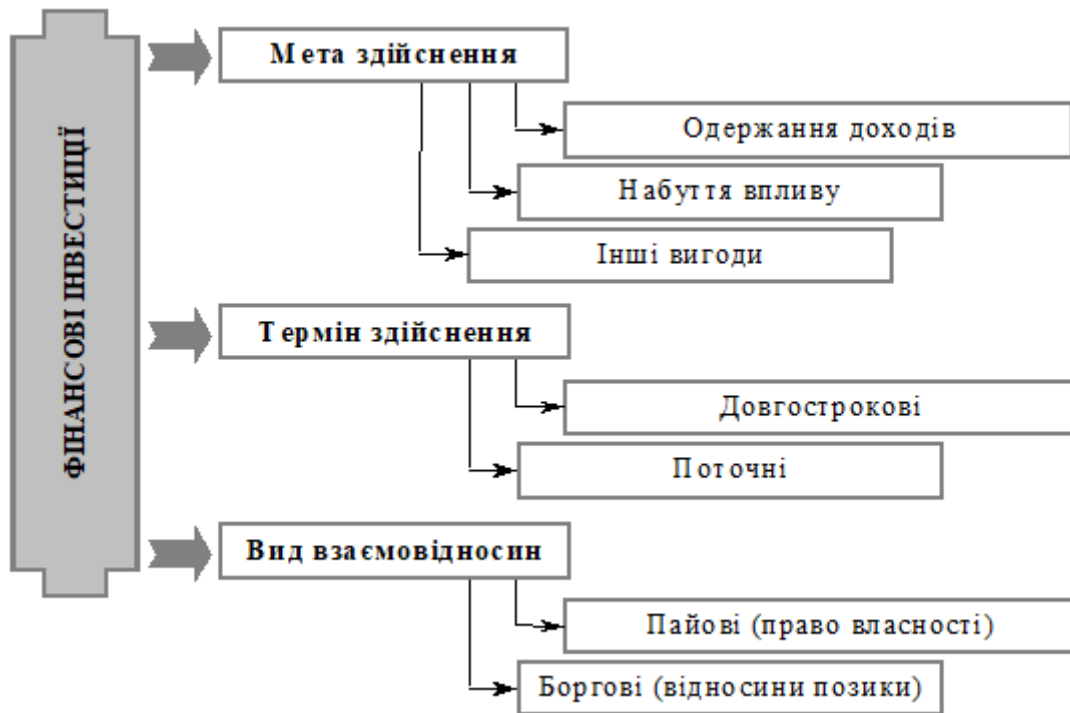


Рис. 1.4. Класифікація фінансових інвестицій.

Також можуть знаходитися в обігу похідні цінних паперів (форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони тощо), цінні папери іноземних інвесторів, які допущені до обігу на території України.

Випуском цінних паперів займається емітент - юридична особа, яка від свого імені продає цінні папери і виконує обов'язки, що випливають з умов їх випуску. Емітент повинен виконувати всі зобов'язання, що виникають у зв'язку з випуском цінних паперів, в строки і в порядку, які передбачені ЗУ «Про цінні

папери та фондову біржу» [22] та іншими нормативними документами, рис. 1.5.

| Цінні папери | |
|---|---|
| За видами сплати доходу | |
| <p>цінні папери з визначеним прибутком, які дають процентний дохід (купонні цінні папери) або не дають (цінні папери з нульовим купоном).</p> <p>Процентна ставка за цінними паперами може бути постійною або індексованою на показник інфляції</p> | <p>цінні папери з невизначеним прибутком, до яких належать акції та папери, які засвідчують право на акції. До цієї категорії також належать інші цінні папери з невизначеним прибутком, які не відповідають характеристиці, визначеній ліворуч</p> |
| За формою випуску | |
| <p>в паперовій (документальній) формі</p> | <p>у вигляді електронних записів (бездокументальна форма)</p> |

Рис. 1.5. Ознаки цінних паперів за видами сплати доходу та формою випуску.

Характеристиками пайового інвестування є: підтвердження права власності товариства на статутний капітал емітента товариства; діяти у формі пайових цінних паперів (часток) або внесення капітальних вкладів до статутного капіталу інших компаній; мати нескінченний період обігу; утримується підприємством для отримання дивідендного доходу або для перепродажу, або доходу, отриманого шляхом збільшення ринкової вартості інвестиції.

До боргових (відносини позики) входять такі інвестиції:

- мають борговий характер;
- як боргові цінні папери (облігації);

- утримуються до погашення для отримання процентного доходу або отримання доходу від перепродажу та доходу за рахунок збільшення ринкової вартості інвестиції;

- мають фіксований період обігу.

Не допускається випуск корпоративних облігацій з метою формування та поповнення статутних фондів емітента та відшкодування збитків у його господарській діяльності. Усі види облігацій громадяни можуть отримати лише за рахунок особистих коштів. Дохід за всіма видами облігацій виплачується відповідно до умов їх випуску. Не виплачуються доходи за облігаціями цільової позики (безпроцентні). Власник цього виду облігації має право придбати товари чи послуги, пов'язані з кредитом.

З облігацій підприємств доходи виплачуються за рахунок коштів, що залишаються після розрахунків з бюджетом і сплати інших обов'язкових платежів. Порядок викупу облігацій усіх видів, крім цільових, визначається при їх випуску. Бланки акцій та облігацій підприємства зберігаються й обліковуються як бланки суворої звітності. На всі бланки цінних паперів складаються списки, в яких вказується вид цінних паперів, номер, серія, номінальна вартість і строк погашення.

При погашенні цінних паперів у списку вказується дата виписки з банку або інших документів, на підставі яких ці документи оприлюднюються. Якщо придбані цінні папери залишені банку на відповідальне зберігання, в реєстрі аналітичного обліку будуть посилатися документи, отримані від банку.

Акції є різновидом безстрокових цінних паперів, які використовуються для підтвердження їх внеску до статутного капіталу акціонерного товариства та мають право на одержання частини доходу товариства у вигляді дивідендів та участь в управлінні товариством.

Компанія купує випущені акції для отримання дивідендів і встановлює контроль над іншими компаніями.

Розрізняють *привілейовані* та *прості (звичайні) акції*.

Привілейовані акції відрізняються від звичайних акцій тим, що розмір дивіденду є фіксованим і становить певний відсоток від номінальної вартості акцій, тобто не залежить від поточного прибутку підприємства. Розмір дивідендів за простими акціями не є фіксованим і залежить від прибутку та рішення загальних зборів акціонерів.

Під час ліквідації підприємства власник привілейованих акцій має право переважної відмови щодо власника звичайних акцій і може отримати частину майна акціонерного товариства на основі своєї частки в корпоративному майні, яка виражається як вартість акції. У разі недостатнього прибутку дивіденди на привілейовані акції виплачуються за рахунок коштів компанії. Власники привілейованих акцій не мають права брати участь в управлінні акціонерними товариствами, якщо інше не передбачено статутом.

Компанії можуть купувати акції за ціною наявних коштів після сплати податків та відсотків за банківськими кредитами. Лише після повної оплати її вартості акції можуть бути видані одержувачу. Дивіденди на акції виплачуються один раз на рік в кінці календарного року відповідно до статуту товариства з прибутку, який залишається у розпорядженні після сплати встановлених законом податків, інших бюджетних платежів та банківських відсотків.

Акції можуть бути іменними та на пред'явника. Громадяни вправі бути власниками, як правило, іменних акцій. Обіг іменної акції фіксується у книзі реєстрації акцій, що ведеться товариством. До неї має бути внесено відомості про кожну іменну акцію, включаючи відомості про власника, час придбання акції, а також кількість таких акцій у кожного з акціонерів. Щодо акцій на пред'явника, у книзі реєструється їх загальна кількість.

Облігація – це цінний папір, який підтверджує, що її власник вніс кошти на депозит, і підтверджує, що він зобов'язаний повернути номінальну вартість цінного паперу у визначений строк та сплатити фіксовану процентну ставку, якщо інше не передбачено умовами випуску.

Облігації можуть випускатися урядом та місцевими органами влади, а також окремими компаніями.

Облігації можуть бути іменними та на пред'явника, процентними та безвідсотковими (цільовими), а також можуть вільно та з обмеженим обігом обертатися на ринку. За формою виплати доходу облігації поділяються на: облігації з фіксованими купонними ставками, плаваючі купонні ставки та безкупонні ставки.

Звільнені від оподаткування облігації добровільно продають фізичні та юридичні особи за ціною, нижчою за їх номінальну вартість. Різниця між ціною покупки та номінальною вартістю облігації (погашеної власнику під час погашення) є доходом облігації.

Облігації випускаються підприємствами різних форм власності, об'єднаннями підприємств, акціонерними товариствами та іншими товариствами і не дають їх власникам права участі в управлінні.

Власне ця умова функціонально відрізняє облігацію від акції, бо власники акцій, навпаки, мають право голосу у вирішенні стратегічних завдань підприємства-емітента, що не завжди влаштовує самих емітентів. У такому випадку для залучення капіталу ззовні підприємство може емітувати і продавати власні облігації.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку реєструє випуски облігацій та надає інформацію про випуск та звіти про погашення облігацій. Після реєстрації випуску облігацій емітенту дають сертифікат. Якщо цінні папери випущені в документарній формі, це буде основою для друкованої форми сертифіката цінних паперів, якщо облігація випущена в бездокументарній формі, свідоцтво є підставою для видачі глобального сертифіката.

Казначейські зобов'язання - цінний папір на пред'явника, що підтверджує внесок його власника до бюджету та дає право на фінансовий дохід.

Депозитний сертифікат — свідоцтво про екстрені відсотки та довідку про внесок у капітал, що підтверджує, що вкладник (тільки юридична особа)

має право на отримання внеску та відсотків після встановленого терміну. Це інвестиційний договір (доказ, але висновок є ваучером), який можна придбати за готівку в банку. Повинні бути дотримані такі умови: термін інвестування обмежений (максимум 1 рік); гарантована сума повернення інвестицій (зазвичай відсоток від суми інвестицій).

Депозитний сертифікат може бути виданий банком лише в письмовій формі. Вони не можуть бути використані як засіб оплати або спосіб оплати товарів і послуг, вони можуть виконувати свої зобов'язання за сертифікатом лише готівкою і не можуть бути видані, якщо їх номінальна вартість не оплачена в повному обсязі. Суворо регламентуйте та заповнюйте всі обов'язкові дані (принаймні один відсутній пункт призведе до визнання сертифіката недійсним).

Депозитні сертифікати зазвичай використовуються для короткострокових фінансових інвестицій, оскільки вони гарантують відносно високий процентний дохід (чим довше термін погашення, тим вищий відсоток, який можна надати) і хорошу ліквідність.

Ринкова вартість цінних паперів — це їх купівельна вартість на фінансовому ринку, табл. 1.2.

Підприємство також може використати частину своїх інвестицій в акції інших компаній, що котируються на біржі, або ринкову вартість спеціального аукціону для тих, фактична вартість яких вища за ринкову вартість станом на 31 грудня звітного періоду. Зміни в оцінці цих цінних паперів зумовлені створенням резерву під знецінення цінних паперів.

Отже, існує кілька видів оцінки цінних паперів: за номінальною вартістю (вартість, яка зазначена на бланку цінного паперу); емісійною вартістю (ціна первинного розміщення цінного паперу); курсовою (ринковою) вартістю; ліквідаційною вартістю, викупною вартістю (сума, яку сплачує акціонерне товариство за придбання власних акцій або при достроковому погашенні облігацій); балансовою (книжковою) вартістю (вартість майна акціонерного товариства, створеного за рахунок власних джерел, поділена на кількість

випущених акцій); обліковою вартістю (вартість, за якою цінні папери обліковуються на балансі підприємства на даний час).

Таблиця 1.2

Види фінансових вкладень та їх оцінка

| Види фінансових вкладень | Оцінка фінансових вкладень |
|--|--|
| Вкладення до статутного капіталу (купівля паю) іншим підприємством | оцінюється в розмірі, встановленому засновницькими та іншими аналогічними документами; |
| Надані позики та грошові кошти, перераховані на депозит в банку | оцінюються в розмірі фактичної вартості грошових коштів; |
| Цінні папери | як правило, оцінюються в розмірі фактичних витрат для інвестора (витрат на купівлю цінних паперів, сплати комісійних винагород посередникам тощо), але враховуючи специфіку обігу цінних паперів, їх оцінка залежить також від їх видів, терміну обігу та зміни ринкової вартості. |

Оцінка інвестицій при придбанні. Основною оцінкою у підприємства-інвестора при придбанні фінансових інвестицій та постановці на облік є оцінка цінних паперів за фактичною собівартістю (купівельною - ринковою вартістю цінних паперів, включаючи суми фактичних витрат підприємства по вкладенню, витрати по сплаті комісійних винагород посередникам тощо).

Фактичною вартістю отримання фінансових інвестицій може бути: сума, виплачена продавцю згідно з договором; оплата професійним підприємствам, іншим підприємствам та фізичним особам за інформаційно-консультаційні послуги, пов'язані з придбанням цінних паперів; винагорода, виплачена залученим посередницьким організаціям при купівлі цінних паперів; витрати на сплату відсотків за позичені кошти, використані для придбання цінних паперів, інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням цінних паперів.

Поточні та довгострокові інвестиції при безпосередньому придбанні оцінюються і відображаються в бухгалтерському обліку за собівартістю, що формується відповідно до активів, які були передані в оплату (рис. 1.6).

| |
|--|
| • ціна її придбання; |
| • можливі комісійні винагороди (винагороди фінансовим посередникам тощо); |
| • податки, збори, обов'язкові платежі, які пов'язані з придбанням фінансової інвестиції; |
| • суми мита, які сплачуються під час придбання (реєстрація договорів); |
| • інші можливі додаткові витрати. |

Рис. 1.6. Складові собівартості поточної та довгострокової фінансової інвестиції.

Ці витрати виникають у підприємства, якщо фінансові інвестиції придбають за грошові кошти. Не виключеною є можливість і надходження фінансових інвестицій у підприємство в обмін на цінні папери власної емісії або на інші активи. У цьому випадку згідно із НП(С)БО 12 “Фінансові інвестиції” їх собівартість визначається за справедливою вартістю цінних паперів або активів в обмін на інші активи, рис. 1.7.

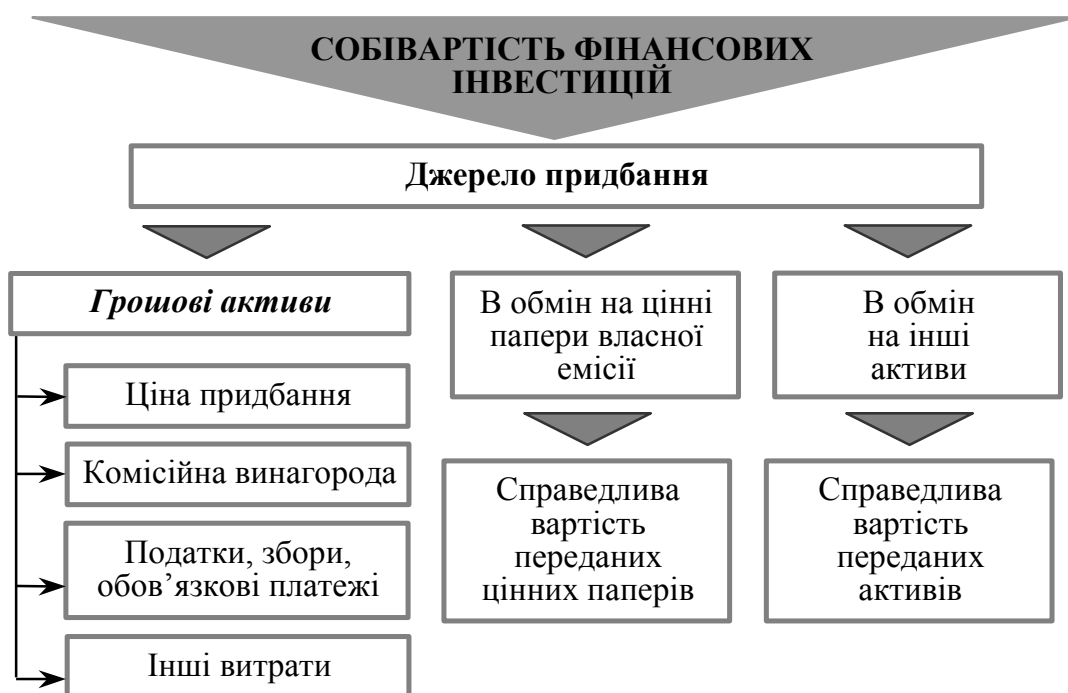


Рис. 1.7. Первісна оцінка фінансових інвестицій.

Треба зазначити, що справедлива вартість може бути вищою або нижчою від собівартості. У цьому випадку фінансові інвестиції необхідно переоцінити. Якщо компанія володіє частиною власного капіталу кількох інших компаній, ці акції вважаються портфелем короткострокових цінних паперів. Якщо він має поточні боргові зобов'язання, то це портфель боргових зобов'язань. У міру зміни ринкової вартості портфелі зазвичай переоцінюються, а не окремі інвестиції.

При складанні звітності, а саме балансу застосовують наступні методи оцінки інвестицій: за справедливою вартістю, за амортизованою собівартістю і за методом участі в капіталі, рис. 1.8.

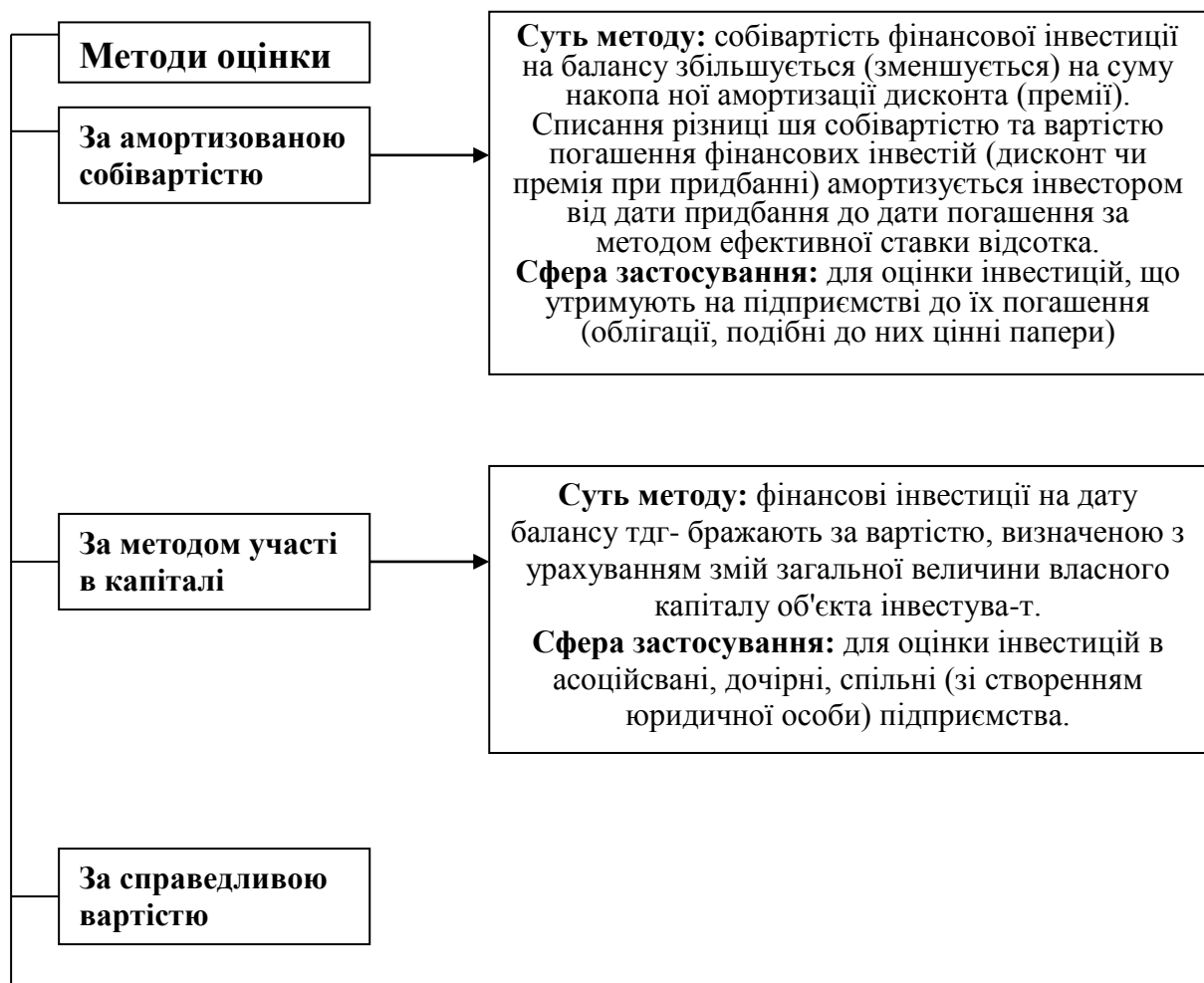


Рис. 1.8. Методи оцінки фінансових інвестицій на дату балансу.

За справедливою вартістю відображаються всі інвестиції, крім інвестицій, що утримуються підприємством до їх погашення або обліковуються за методом участі в капіталі, а також інвестиції, справедливу вартість яких достовірно визначити неможливо (з врахуванням зменшення корисності інвестицій) [6]. Визначення справедливої вартості відбувається наступним чином (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Порядок визначення справедливої вартості на дату балансу

| Визначення справедливої вартості інвестиції | Проведення переоцінки на дату балансу |
|---|---|
| Справедлива вартість більша від балансової вартості інвестиції | Балансова вартість інвестиції більша від справедливої вартості |
| Вартість інвестиції на дату балансу збільшується на суму перевищення справедливої вартості над балансовою вартістю інвестиції | Вартість інвестиції на дату балансу зменшується на суму різниці, що виникла між балансовою і справедливою вартістю інвестиції |
| Сума перевищення відображається у складі інших доходів | Сума цієї різниці відображається у складі інших витрат |

За амортизованою собівартістю відображають інвестиції, які не утримуються для продажу (друга група), які включають інвестиції в боргові цінні папери та акції. Фінансові інвестиції у боргові цінні папери купуються для отримання доходу у вигляді відсотків і утримуються компанією до погашення (інвестиції в облігації, векселі), тому вони оцінюються за амортизованою вартістю [8].

Розглянемо метод участі в капіталі: збільшує або зменшує балансову вартість інвестиції відповідно до частки інвестора в капіталі та суми збільшення або зменшення цільової інвестиції. Іншими словами, суть цього методу спрощується до таких правил: змінюється розмір власного капіталу об'єкта інвестування - відповідно, змінюється вартість вкладення на балансі

інвестора. Він застосовується до фінансових інвестицій в асоційовані, дочірні та спільні підприємства, якщо ці інвестиції не використовуються виключно для продажу протягом дванадцяти місяців з дати придбання та діють на умовах, що обмежують їхню можливість переказувати кошти інвесторам понад дванадцять місяців.

При підготовці звіту довгострокові фінансові інвестиції в акції та інші права компанії оцінюються на основі частки інвестора в цільовому капіталі інвестування. Якщо вона становить менше 25% власного капіталу об'єкта цього інвестування. І фінансові інвестиції відображаються в балансі за собівартістю або за нижчою з двох оцінок (у випадку портфельних інвестицій) - собівартістю чи ринковою вартістю. Оцінка оборотних активів не повинна перевищувати чисту вартість реалізації, тобто суму грошових коштів, яку підприємство отримає після продажу за мінусом витрат на підготовку до продажу та організацію процесу продажу.

При вибутті (продажу), рис. 1.9 та обміні цінних паперів можуть застосовувати наступні методи оцінки [2]:

- за вартістю одиниці кожного цінного паперу (або одного виду);
- за середньою вартістю;
- за вартістю останніх за часом закупок (метод ЛІФО);
- за вартістю перших за часом закупок (метод ФІФО).

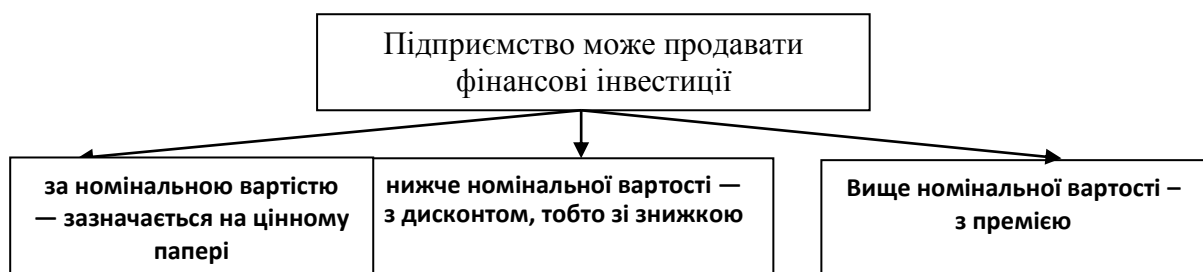


Рис. 1.9. Різновиди вартості при продажі цінних паперів.

1.2. Раціоналізація обліку та основні завдання фінансових інвестицій

Сучасний облік являє собою упорядковану систему, яка відображає стан і рух майна, розрахунків та зобов'язань, власних коштів та позикових і в цілому фінансових результатів суб'єкта підприємницької діяльності методами суцільної і безперервної та впорядкованої реєстрації господарських операцій.

Створення впорядкованої інформаційної системи обліку на підприємстві досягається шляхом стандартизації загальних та уніфікованих методичних засад, використання яких забезпечить найбільший ефект в управлінні фінансово-господарською діяльністю.

Законодавство України визначає правові засади нагляду, організації, бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні, які застосовуються до всіх юридичних осіб незалежно від їх організаційної форми, організаційно-правової форми та форми власності, а також представництв іноземних суб'єктів господарювання. Власник підприємства несе відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та реєстрацію фактів усіх комерційних операцій у вихідних документах, зберігання оброблених документів, реєстрів та звітності у встановлений строк, але не менше 3 років, відповідно до законодавства та установчих документів.

На методичному рівні термін фінансові інвестиції визначене у НП (С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», а саме активи, які утримуються підприємством з метою: збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора [21].

Класифікацію та визначення фінансових інвестицій в обліку та звітності відповідно до НП(С)БО 1, наведено на рис. 1.10.

Основним національним положенням, який регулює облік фінансових інвестицій в Україні, є П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» [29].

Щодо МСФЗ, основним стандартом обліку управлінських інвестицій є МСФЗ 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства» [15], певною мірою МСФЗ 31 «Частки у спільних підприємствах» [16], МСФЗ 32 «Фінансові інструменти:

подання» [17] та МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [18]. Раніше існував МСФЗ 25 «Фінансові інвестиції», але його було скасовано і замінено на МСФЗ 28 «Облік інвестицій в асоційовані підприємства» та МСФЗ 31 «Частки у спільних підприємствах» [11].

Довготермінові фінансові інвестиції – ті, які утримує підприємство на період більше одного року, а також усі інвестиції, які не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент. (відображаються за статтею «Довгострокові фінансові інвестиції» у розділі I «Необоротні активи» Балансу).

Поточні фінансові інвестиції – інвестиції, які підприємство утримує на строк, що не перевищує один рік, і які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент (крім інвестицій, які є еквівалентами грошових коштів) (відображаються за статтею «Поточні фінансові інвестиції» у розділі II «Оборотні активи» Балансу).

Рис. 1.10. Класифікація фінансових інвестицій відповідно до НП(С)БО 1.

Щодо методики обліку фінансових інвестицій, П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» та МСФЗ 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства» мають багато спільних питань. Різницю можна виділити за такими питаннями: оцінка фінансових інвестицій на дату балансу (МСФЗ 28 не визначає цю частину) та класифікація. Спільною рисою також є визнання інвестицій за собівартістю при їх надходженні [3].

У Методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності № 433 [24] розглядаються питання про розкриття інформації щодо статей балансу і звіту про фінансові результати та інших форми.

Для того, щоб організація обліку фінансових інвестицій була ефективною, необхідно дотримуватись вимог чинного законодавства.

В Україні прийнято низку нормативних документів, що регулюють облік фінансових інвестицій. на підприємстві, розглянемо їх в табл. 1.4.

**Основні нормативно-правові акти, які регулюють питання
фінансових інвестицій підприємства**

| № | Нормативне джерело | Основні поняття |
|---|---|--|
| 1 | Податковий кодекс України від 02.10.2010 р. № 2755-VI [28] | Надає визначення фінансових інвестицій, регулює порядок оподаткування доходів від фінансових інвестицій. |
| 2 | ЗУ «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991р. № 1560 -XII [11] | Визначає загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України. |
| 3 | ЗУ «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 р. № 94/96-ВР [4] | Цей закон визначає особливості режиму іноземного інвестування на території України, виходячи з цілей, принципів і положень законодавства України |
| 4 | ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XIV [9] | Цей закон визначає правові засади регулювання, організації ведення бухгалтерського обліку та подання фінансової звітності в Україні |
| 5 | П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» [29] | визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції, операції із спільної діяльності та її розкриття у фінансовій звітності. |

Відповідно до Податкового кодексу України, інвестиції – це господарські операції, які передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно [28]. Відтак, «фінансові інвестиції підприємства» - це господарські операції, що передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та/або інших фінансових інструментів.

На основі аналізу законодавчих документів та наукової літератури тими було виявлено декілька підходів до трактування терміну «фінансові інвестиції» (табл. 1.5).

Дефініції поняття «фінансові інвестиції» [11]

| № | Джерело | Визначення «фінансові інвестиції» |
|---|-----------------|--|
| 1 | Здреник В.С. | Фінансові активи, які виражаються у формі фінансових інструментів, та в результаті утримання яких створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект. |
| 2 | Нестеренко І.В. | Активи, вкладені в інші суб'єкти господарювання в обмін на корпоративні права чи боргові зобов'язання з метою отримання прибутку або інших вигод. |
| 3 | Дерун І.А. | Вкладання коштів та інших активів у фінансові активи суб'єктів господарювання з метою їх утримання для збільшення прибутку, зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора. |

Основні завдання раціоналізації обліку фінансових інвестицій на підприємстві, які слід застосовувати, представлені на рис. 1.11.



Рис. 1.11. Завдання організації бухгалтерського обліку фінансових інвестицій.

1.3. Методика дослідження

Теоретичною і методологічною основою при проведенні досліджень в даній дипломній роботі стали діалектичний метод пізнання дійсності, системний підхід до вивчення економічних явищ, теоретичні розробки вітчизняних і зарубіжних вчених, законодавчі та інші нормативні документи з питань організації та методики капітальних інвестицій.

У методичному забезпеченні розрізняють метод і методику. Метод – це спосіб дослідження, інструмент досягнення мети; методика – правила використання конкретних методів.

Під методом, в широкому розумінні, слід розуміти шляхи, способи, та засоби пізнання дійсності, сукупність органічно пов'язаних принципів та прийомів дослідження різноманітних явищ. Під методом економічного аналізу розуміють науково-обгрунтовану систему теоретико-пізнавальних категорій, принципів, способів та спеціальних прийомів дослідження, що дають змогу приймати обгрунтовані управлінські рішення і базуються на діалектичному методі пізнання [39].

При проведенні конкретного наукового дослідження використовуються ті методи, які спроможні дати глибоку й всебічну характеристику досліджуваного явища. Вирізняють методи загальнонаукові, які застосовуються у дослідницькому процесі різних наук, і спеціальні – при розв'язанні прикладних наукових задач.

Проведення дипломного дослідження вимагає системності і комплексності. Системний підхід передбачає: комплексне вивчення соціально-економічних явищ як одного цілого; підпорядкування розв'язання окремих проблем розв'язанню проблеми, загальної для всієї системи; відсутність обмеження пізнання об'єкта дослідженням механізму функціонування і характеру взаємодії його взаємопов'язаних частин; наявність розширення до виявлення внутрішніх і зовнішніх закономірностей розвитку; у процесі

абстрагування існування можливостей для другорядних елементів системи бути головними, істотними у змінених умовах середовища.

При виконанні дипломної роботи були використані такі методи: хронологічного і системного спостереження, порівняння, аналізу, синтезу, вимірювання господарських засобів і процесів, реєстрація та класифікація даних з метою їх систематизації, узагальнення інформації з метою звітності та інші. Перелічені методи дають змогу формувати бухгалтерську інформацію для зовнішніх і внутрішніх користувачів.

Спостереження передбачає періодичний збір інформації. Методу спостереження відповідають прийоми документування та інвентаризація. У бухгалтерському обліку господарські операції відображаються систематично і послідовно, в міру їх здійснення, і тим забезпечується суцільне і безперервне спостереження і контроль за господарською діяльністю.

Порівняння передбачає виявлення тенденцій і закономірностей в розвитку об'єкта, за яким здійснюється спостереження.

Аналіз передбачає виділення окремих складових частин об'єкта, детальне їх вивчення, а на основі отриманої інформації зробити узагальнення – синтез отриманих даних – і прийняти відповідні рішення.

При використанні аналітичного методу порівнювались показники досліджуваного підприємства за 3 роки, вивчався зв'язок між окремими чинниками, вплив певних із них на результативні показники підприємства.

Для раціональнішого викладу одержаних результатів застосовується графічний метод. Графічні зображення статистичних даних є доповненням до статистичних таблиць, ілюструють або змінюють їх. Вони більш доступні для сприйняття, дозволяють легше виявити закономірності у досліджуваних явищах. Цей метод є важливим інструментом виявлення невикористаних резервів, попередження виникнення негативних процесів у розвитку суспільних явищ.

Обов'язковою умовою відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку є їхнє документальне обґрунтування, завдяки чому

показники обліку набувають особливого доказового, юридичного значення. Економічна сторона бухгалтерського обліку дає змогу оцінити ефективність господарських процесів, юридична — законність і доцільність рішень, що приймаються керівництвом. Отже, бухгалтерський облік встановлює взаємозв'язок між економікою і правом у процесі господарської діяльності. Для забезпечення систематичного і взаємопов'язаного відображення господарських засобів і процесів у бухгалтерському обліку застосовують особливі, тільки йому властиві способи опрацювання облікової інформації — рахунки, подвійний запис операцій на рахунках, балансові узагальнення та ін. [6].

Реєстрація і класифікація (поточне групування) проводиться на рахунках за допомогою подвійного запису. Двоїсті прийоми - це прийоми відображення структури капіталу та його використання в процесі обігу при здійсненні господарської діяльності, тобто подвійний запис господарських операцій у системі бухгалтерського обліку. Для цього використовуються прийоми класифікації системи рахунків бухгалтерського обліку господарської діяльності, їх групування за економічно однорідним змістом та призначенням у відображенні господарських процесів. Прийоми аналітичного і синтетичного групування коштів та господарських операцій застосовуються для облікової деталізації та узагальнення господарської діяльності в системі бухгалтерського обліку з метою активного впливу на неї через систему управління.

Для одержання інформації про наявність і склад майна досліджуваного підприємства періодично складають баланс, який дає змогу здійснювати контроль за змінами у складі засобів, джерел та зобов'язань, визначити фінансовий стан підприємства. Дані балансу є джерелом інформації при визначенні фінансового стану підприємства, його ліквідності та платоспроможності. Балансово-звітні - це методичні прийоми узагальнення даних бухгалтерського обліку на певну дату для підсумку фінансово-господарської діяльності, тощо.

Особливо ефективним і тому найбільш використовуваним прийомом контролю є інвентаризація — спосіб перевірки в натурі наявності товарно-

матеріальних цінностей і грошових коштів шляхом перерахування, обміру і оцінки залишків господарських засобів і порівняння з даними бухгалтерського обліку на певну дату, що забезпечує відповідність облікових даних їх фактичній наявності. В результаті цього виявляють нестачі, лишки, втрати матеріальних цінностей і коштів, помилки в обліку. Водночас інвентаризацію використовують при ревізіях, аудиті та інших перевірках, але з певними особливостями.

Аналіз фінансових інвестицій - один із методів фінансового контролю для ухвалення рішення про використання інвестиційних коштів. А фінансові інвестиції - це активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора [1].

Метою аналізу фінансових інвестицій є обґрунтування інвестиційного рішення, яке має прийняти інвестор. У процесі аналізу фінансових інвестицій вирішуються наступні завдання:

- виявлення економічної доцільності фінансової інвестиції - абсолютного перевищення результатів над вкладеними ресурсами;
- оцінка фінансових ризиків інвестування;
- пошук найбільш ефективної фінансової інвестиції серед альтернативних;
- формування найбільш ефективного портфеля фінансових інвестицій.

Основні методи контролю, які можуть застосовувати при аналізі фінансових інвестицій: фактичну перевірку, документальну перевірку, спостереження, обстеження, аналітичну перевірку, зустрічну перевірку, хронологічну перевірку. Перевірка може бути організована по-різному.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

2.1. Організаційно-економічна характеристика приватної фірми “Білаки” та оцінка виробничо-фінансової діяльності

Підприємство створене у 1994 році як фермерське господарство “Білаки” в процесі реорганізації м'ясопереробного підприємства “Самбірчанка”. У 1996 році відбувся розподіл новоствореного господарства на власне, фермерське господарство “Білак” та приватну фірму “Білаки”, котра й займається переробкою та сировини галузі тваринництва.

Виробничі потужності приватної фірми «Білаки» розташовані на відстані 74 км від обласного центру - міста Львів, віддаленість від районного центру міста Самбір - 3 км. Шляхова мережа на території землекористування розвинута добре. Центральна садиба приватної фірми “Білаки” розташована у с. Стрілковичі Самбірського району Львівської області.

ПФ “Білаки” здійснює свою роботу та надає послуги, що зазначені у предметі діяльності, згідно з положеннями чинного законодавства України.

До сільськогосподарських земель підприємства належать (близько 40 гектарів), які взяті в оренду у фізичних осіб с. Стрілковичі Самбірського району.

Підприємство здійснює комплекс заходів із охорони земель, передбачених земельним законодавством України.

Господарство розташоване в зоні Лісостепу, клімат помірний, континентальний. Середньорічна температура повітря 6-8 С, кількість опадів 660-690 мм, тривалість зберігання снігового покриву 100-110 днів, що є задовільним для вирощування озимих культур, оскільки відсутність снігового покриву призводить до загибелі озимих на значних територіях. Безморозний період триває 160-170 днів, останні морози спостерігаються у кінці квітня, що

не створює загрози вимирання ярих культур. Такий безморозний період дозволяє вирощувати культури довгих періодів вегетації. Поля розміщені на ґрунтах, де вміст гумусу складає до 3,5%.

Головною метою діяльності підприємства є отримання прибутку шляхом виробництва сільськогосподарської продукції. ФГ “Білаки” спеціалізується на реалізації продукції зернових культур та м’ясному скотарстві.

Підприємство є юридичною особою та згідно чинного законодавства складає баланс, має власні основні і оборотні засоби, поточний та інші рахунки в банку, круглу печатку і штамп.

Підприємство має такі структурні підрозділи: група загальногосподарського керівництва, рільничу бригаду, цех тваринництва, ремонтну майстерню, відділ обслуговування, склад, гараж.

Організаційну структуру ПФ “Білаки ” наведено на рис. 2.1.

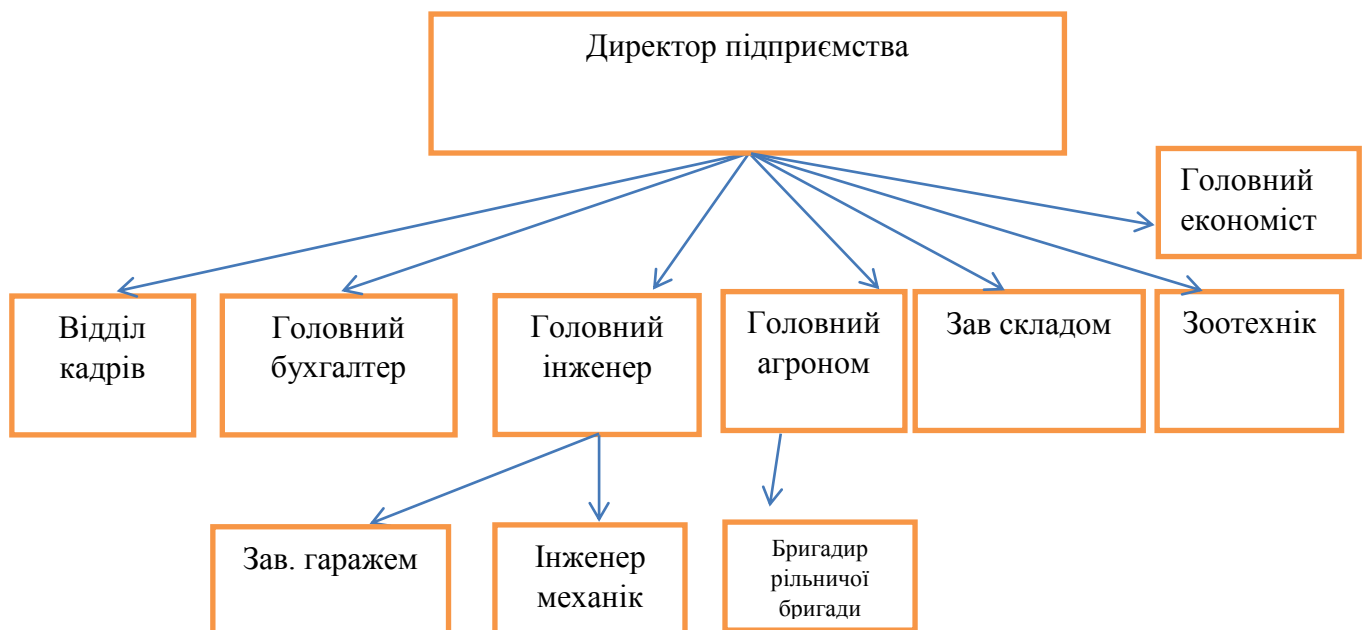


Рис. 2.1. Організаційна структура управління ПФ “Білаки”.

Організаційна структура управління визначає склад та підпорядкованість органів управління. Базою для побудови організаційної структури управління є організаційна структура виробництва та функції управління.

В господарстві лінійна структура управління - тобто здійснюється керівником, який приймає рішення з усіх питань і несе повну відповідальність за результати своєї діяльності. Директор встановлює основні цілі організації та координує їх. Аналіз прийняття рішень здійснює головний економіст, а бухгалтерський облік ведеться в бухгалтерії.

Досліджуване підприємство має централізовану форму організації бухгалтерського обліку, суть якої полягає в тому, що вся робота з обробки документів зосереджена в бухгалтерії. У певний час, зазвичай наприкінці звітного місяця, відповідальна особа подає оформлені документи до бухгалтера, де документи перевіряються з точки зору форми, технічної та арифметичної інформації.

Від рівня ефективності земельних угідь на підприємстві значною мірою залежить розвиток продуктивних сил, масштаби і розвиток суспільного виробництва. Отже, головний засіб виробництва в сільському господарстві - земля. Її основна властивість утворювати споживчу вартість, її функція, як засобу і предмету праці - родючість.

Економічна оцінка використання землі враховує не тільки природні властивості, а також і рівень інтенсивності господарювання.

У землекористуванні ПФ "Білаки" станом на початок 2021 року перебуває 708 га сільськогосподарських угідь, отриманих шляхом оренди у фізичних осіб, а також земель померлих та невизначених громадян. З них 475 га використовується під ріллям.

Розміри і структура земельних угідь приведена в таблиці 2.1. Як видно з таблиці загальна земельна площа збільшилась за досліджуваний період на 31,12%, в тому числі і ріллі на 13,17 %. Значні зміни стались внаслідок оренди додаткових земель сільськогосподарського призначення у 2020 році. Слід зазначити, що майже понад 95% сільськогосподарських угідь у ПФ "Білаки" є орендованими.

В структурі сільськогосподарських угідь звітного року основна частка припадає на рілля – 67,09%, решту – складають пасовища – 32,91%.

Таблиця 2.1.

Розміри та структура земельних угідь ПФ “Білаки” Самбірського району Львівської області, 2018-2020 р.р.

| Угіддя | 2018 р. | | 2019 р. | | 2020 р. | | 2020 р. до 2018р., % |
|------------------|--------------|-----------------|--------------|-----------------|--------------|-----------------|----------------------------|
| | Площа, га | Структура, % | Площа, га | Структура, % | Площа, га | Структура, % | |
| Площа с/г угідь | 540,0 | 100,0 | 548,0 | 100,0 | 708,0 | 100,0 | 131,11 |
| у т.ч.: рілля | 420,0 | 77,6 | 386,0 | 71,48 | 475,0 | 67,09 | 113,17 |
| пасовища | 120,0 | 22,4 | 162,0 | 28,52 | 233,0 | 32,91 | 194,23 |
| Взято в оренду | 500,0 | 92,5 | 508,0 | 93,1 | 678,0 | 95,76 | 135,66 |

Важливим чинником діяльності підприємства є показник використання ним земельних угідь, адже земля - це найважливіший фактор виробництва і найважливіший ресурс у сільському господарстві (табл. 2.2). Вона може виступати як засіб виробництва так і предмет праці на підприємстві.

Таблиця 2.2

Показники використання земельних угідь у ПФ “Білаки”

| Показник | Роки | | | 2020р. до 2018р., % |
|---|--------|--------|--------|------------------------|
| | 2018 | 2019 | 2020 | |
| Виробництво на 100 га с.-г. угідь: пшениці озимої, ц | 34,89 | 34,64 | 37,23 | 106,84 |
| пшениці ярої, ц | 32,43 | 33,17 | 34,01 | 103,53 |
| ріпаку, ц | 15,32 | 27,57 | 23,84 | 155,32 |
| м'яса ВРХ, ц | 103,03 | 154,73 | 153,85 | 149,95 |

Проаналізувавши дані таблиці 2.2., бачимо, що в приватній фірмі “Білаки” досить ефективно використовуються наявні земельні ресурси.

По усіх проаналізованих показниках спостерігаються позитивні зрушення, окрім показника виробництва на 100 га сільськогосподарських угідь ярої пшениці, котрий залишався практично на одному рівні протягом досліджуваного періоду. А от показник виробництва на 100 га ріллі ріпаку значно зріс, на 55,32%.

Отже, можна зробити висновок, що в даному господарстві дуже ефективно використовується наявна земельна площа.

Трудові ресурси – це частини населення, які мають ряд фізичних і розумових здібностей, які дозволяють їм працювати. В економіці до трудових ресурсів відносять людей, які уклали з ним трудовий договір, зареєструвалися як наймані працівники, працювали в його галузі. Як і будь-яка сільська місцевість, на досліджуваній території спостерігається скорочення сільськогосподарського виробництва, важкі умови праці, очевидні обмеження у виборі роботи та бажання, низька заробітна плата, низький рівень соціального забезпечення та інші причини міграції фермерів. У найбільш активній та здоровій віковій групі населення у сільській місцевості спостерігається збільшення частки непрацездатних та непрацездатних робочих колективів. Проте, всупереч усім факторам, зазначеним вище, ПФ «Білаки» укомплектовано повністю.

Забезпеченість господарства робочою силою і рівень її використання в господарстві наведено в таблиці 2.3.

З наведеної таблиці бачимо, що середньорічна чисельність працівників у 2020 р. порівняно з 2018 роком у господарстві зменшилася на 2 особи. Кількість сільськогосподарських угідь в розрахунку на одного працівника, зважаючи на загальне збільшення площі сільськогосподарських угідь та зменшення кількості працівників, збільшилась на - 65,14%.

Основні розрахунки по оплаті праці з працівниками підприємства проводяться після закінченню збирання врожаю сільськогосподарських культур.

**Забезпеченість ПФ “Білаки” Самбірського району Львівської області
робочою силою і рівень її використання у 2018-2020 рр.**

| Показники | 2018 р. | 2019 р. | 2020 р. | Відхилення | |
|---|---------|---------|---------|------------|--------|
| | | | | +/- | % |
| Середньорічна чисельність працівників, чол. | 22 | 22 | 20 | -2 | -17,26 |
| Припадає на 1 працівника с/г угідь, га | 24,1 | 23,55 | 39,8 | 15,7 | 65,14 |
| в т.ч. ріллі, га | 17,85 | 17,1 | 29,3 | 11,45 | 64,19 |
| Пасовищ, га | 6,25 | 6,45 | 10,5 | 4,25 | 66,82 |
| Поголів'я ВРХ, гол. | 22,00 | 21,63 | 30,70 | 8,70 | 39,54 |

Щодо спеціалізації підприємства, то для того щоб їх охарактеризувати слід проаналізувати основний показник – вартість товарної (реалізованої) продукції.

Товарна продукція - це частина валової продукції, виготовлена сільськогосподарським підприємствам для реалізації. Розраховується в натуральному та грошовому виразі, враховує сільськогосподарську продукцію продані населенню чи державі підприємством.

Розглянемо зміну складу та структури товарної продукції та проаналізуємо в якому році господарство працювало найбільш ефективно (табл. 2.4).

Аналізуючи дані таблиці 2.4, можна підтвердити стабільність профілю діяльності підприємства із виробництва та реалізації м'яса ВРХ та продуктів його переробки. Так, протягом досліджуваного періоду їх частка становила 83,29% та 11,93% відповідно.

Важливою також вважаємо тенденцію до збільшення частки ріпаку у структурі реалізованої продукції до 3,17%, що робить його ключовою культурою рослинницького напрямку у досліджуваному підприємстві.

Таблиця 2.4

Динаміка розмірів та структури товарної сільськогосподарської продукції у ПФ «Білаки» Самбірського району Львівської області за 2018-2020 р.р.

| Назва продукції | Вартість товарної продукції, тис. грн. | | | У середньому | |
|------------------------------|--|----------------|----------------|---------------------|---------------|
| | 2018 р. | 2019 р. | 2020 р. | Вартість, тис. грн. | Структура, % |
| Пшениця озима | 101,8 | 113,9 | 153,9 | 123,2 | 0,82 |
| Пшениця яра | 58,8 | 84,7 | 101,4 | 81,6 | 0,54 |
| Ріпак | 46,5 | 688,9 | 740,2 | 476,3 | 3,17 |
| Інша продукція рослинництва | 4,6 | 10,5 | 11,6 | 8,9 | 0,05 |
| М'ясо ВРХ | 11124,4 | 12447,4 | 13966,8 | 12512,8 | 83,29 |
| М'ясо свиней | 11,6 | 29,8 | 40,2 | 27,2 | 0,18 |
| Інша продукція тваринництва | 1396,3 | 1931,4 | 2051,4 | 1793,03 | 11,93 |
| Разом по господарству | 12697,5 | 15306,6 | 17065,6 | 15023,23 | 100,00 |

Спеціалізація господарства визначається в залежності від того, яка продукція займає понад 50% в структурі товарної продукції.

Отже, із отриманих даних видно, що ПФ «Білаки» Самбелського району Львівської області спеціалізується на виробництві та переробці м'яса тварин.

Крім того, для визначення виручки підприємства від реалізації продукції слід ознайомитися з фінансовими показниками. Різниця між виручкою від реалізації та загальними витратами забезпечує нам операційний прибуток.

Це перший показник прибутку у фінансовій звітності, але є багато інших термінів, які можна використовувати для визначення прибутку. Але для нас найважливішим є операційний прибуток від усіх видів діяльності, адже він дозволяє визначити, який вид продукції є найбільш економічним (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

**Фінансові результати від реалізації продукції в ПФ “Білаки”
Самбірського району Львівської області**

| Продукція | Виручка від реалізації, тис. грн. | | | Прибуток (+), збиток (-) | | | Рівень рентабельності (+), збитковості (-) | | |
|------------------------------|--------------------------------------|----------------|----------------|-----------------------------|--------------|---------------|---|-------------|--------------|
| | 2018р. | 2019р. | 2020р. | 2018р. | 2019 р. | 2020р. | 2018р. | 2019 р. | 2020 р. |
| Пшениця озима | 101,8 | 113,9 | 153,9 | 8,6 | -21,1 | 12,1 | 8,44 | -18,60 | 7,86 |
| Пшениця яра | 58,8 | 84,7 | 101,4 | 0,30 | -10,7 | 5,4 | 0,49 | -12,65 | 5,4 |
| Ріпак | 46,5 | 688,9 | 740,2 | -12,4 | -21,7 | 225,1 | -27,5 | -3,15 | 30,41 |
| Інша продукція рослинництва | 4,6 | 10,5 | 11,6 | 0,6 | 1,2 | 1,3 | 12,4 | 11,5 | 11,97 |
| М'ясо ВРХ | 11124,4 | 12447,4 | 14966,8 | 1428,33 | 527,8 | 2029,3 | 12,84 | 4,24 | 14,53 |
| М'ясо свиней | 11,6 | 29,8 | 40,2 | -0,45 | 1,4 | 2,8 | -3,89 | 4,34 | 7,12 |
| Інша продукція тваринництва | 1396,3 | 1931,4 | 2051,4 | 6,0 | 145,4 | 377,9 | 0,43 | 7,53 | 18,42 |
| Разом по господарству | 12697,5 | 15306,6 | 17065,6 | 1491,9 | 567,8 | 2580,3 | 11,75 | 3,71 | 15,12 |

За останні три роки досліджуване підприємство так як і всі інші сільськогосподарські підприємства працювало у складних економічних умовах. Основною причиною наявної ситуації вважаємо те, що на досліджуваний період припадає перехідний період розвитку підприємства, в процесі якого здійснюються інвестиції в посівний матеріал, закупівлю племінного стада та більш сучасні технології переробки м'яса ВРХ, що значно підвищило собівартість продукції (табл. 2.6).

Площа с/г угідь господарства у 2020 році порівняно з 2018 роком збільшилась на 12,38% або в натуральному виразі на 55 га, що значною мірою пов'язане із збільшенням посівних площ під ріпак на 40 га, що продиктоване зацікавленістю власника ПФ “Білаки” у диверсифікації напрямків діяльності підприємства.

Таблиця 2.6

Рівень собівартості реалізованої продукції ПФ “Білаки”

Самбірського району Львівської області

| Продукція | Рівень собівартості 1 ц. продукції, грн. | | | Відхилення 2020 р. до 2018 р. | |
|---------------|--|---------|---------|-------------------------------|-------|
| | 2018 р. | 2019 р. | 2020 р. | +, - | % |
| Пшениця озима | 166,67 | 188,39 | 186,37 | 19,7 | 11,81 |
| Пшениця яра | 179,96 | 203,56 | 200,2 | 20,24 | 11,24 |
| Ріпак | 425,32 | 407,41 | 384,64 | -40,68 | -9,32 |
| М'ясо ВРХ | 1117,54 | 1143,43 | 1196,84 | 79,3 | 7,99 |
| М'ясо свиней | 975,44 | 1003,63 | 1053,24 | 77,8 | 7,47 |

Водночас, вкладені інвестиції мали наслідком ріст продуктивності виробництва, що реалізувалось у збільшенні урожайності вирощуваних рослин та прирості живої маси ВРХ та свиней (табл. 2.7.).

Таблиця 2.7

Виробничі показники діяльності ПФ “Білаки” Самбірського району

Львівської області за 2020-2018 р.р.

| Вид продукції | Рівень врожайності продукції, ц/га (приріст живої маси, ц/гол) | | | Відхилення 2020 р. до 2018 р. | |
|--------------------|---|---------|---------|-------------------------------|-------|
| | 2018 р. | 2019 р. | 2020 р. | +, - | % |
| Пшениця озима | 34,89 | 34,64 | 37,23 | 2,34 | 6,72 |
| Пшениця яра | 32,43 | 33,17 | 34,01 | 1,58 | 4,87 |
| Ріпак | 15,32 | 27,57 | 23,84 | 8,52 | 55,61 |
| Вирощування ВРХ | 1,26 | 1,42 | 1,44 | 0,18 | 14,28 |
| Вирощування свиней | 2,37 | 2,75 | 2,81 | 0,44 | 18,56 |

Зокрема, найвищий ріст спостерігається в галузях, в котрих зафіксовано вагоме збільшення собівартості продукції – вирощування ВРХ та свиней – на 7,99% та 7,47%.

Оскільки приватна фірма “Білаки” займається в основному реалізацією продукції, виробленої у фермерському господарстві “Білаки” у таблиці 2.8. розглянемо основні показники виробництва та реалізації продукції підприємством.

Таблиця 2.8.

**Динаміка основних показників виробничо-господарської діяльності
ПФ “Білаки” Самбірського району Львівської області за 2018-2020 роки**

| Показники | 2018р. | 2019 р. | 2020 р. | Відхилення, (+, -) 2020 р. до 2018 р. |
|---|---------|---------|---------|--|
| Всього працівників, чол. | 22 | 22 | 20 | -2 |
| Площа с/г угідь, га | 540,0 | 548,0 | 708,0 | 168,0 |
| в т.ч. рілля, га | 420,0 | 386,0 | 475,0 | 55,0 |
| Вартість реалізованої продукції, тис. грн. | 12697,5 | 15306,6 | 17065,6 | 4368,1 |
| Собівартість реалізованої продукції, тис.грн. | 14056,4 | 16485,4 | 16976,0 | 2919,6 |
| Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис.грн | 2527 | 4099 | 4394 | 1867,0 |
| Валовий прибуток (+), збиток (-) | 1491,1 | 567,8 | 2580,6 | 1089,5 |
| Рівень рентабельності (+), збитковості (-) | 11,75 | 3,71 | 15,12 | 3,37 п. |

Основними галузями досліджуваного підприємства є вирощування зернових культур, виробництво та переробка м'яса свиней та ВРХ, від розвитку яких залежить фінансово-господарська діяльність.

Виходячи з даних таблиці 2.8 видно, що вартість реалізованої продукції зросла на 34,4%, а в абсолютному виразі на 4368,1 тис. грн.

Збільшення обсягів виробництва та реалізації в основному зумовлене покращенням технології виробництва продукції, закупівлею якісного насіння та худоби і використання сучасної техніки.

До того ж важливо розглянути забезпеченість господарства основними і оборотними фондами. Основні засоби є складовою частиною матеріально-технічної бази виробництва, основою, навколо якої формуються оборотні засоби і організовують робочу силу. Загалом під основними засобами підприємства прийнято розуміти засоби праці, що приймають участь у декількох виробничих процесах, виконують одну й ту ж функцію, не змінюють і не втрачають матеріально - речової форми і переносять свою вартість на новостворений продукт частинами. Видова класифікація основних фондів ПФ "Білаки" досить обширна.

Успішна робота сільськогосподарського підприємства по розширенню виробництва продукції і зниженню її собівартості в значній мірі залежить від забезпечення господарства основними засобами та підтримання їх функціонального стану, ефективності їх використання.

Показники, які характеризують забезпеченість основними фондами підприємства є: фондозабезпеченість, фондоозброєність і показники, які обґрунтовують їх ефективність використання: фондівіддача, фондомісткість продукції і норма прибутку.

Забезпеченість господарства основними засобами показано в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

**Динаміка забезпеченості основними засобами та їх використання
у ПФ “Білаки” Самбірського району Львівської області**

| Показник | 2018р. | 2019р. | 2020р. | 2020р. до 2018р., % |
|--|----------|----------|----------|------------------------|
| Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис.грн | 2527 | 4099 | 4394 | 178,2 |
| Фондозабезпеченість, грн | 2907,58 | 3494,78 | 4148,78 | 141,1 |
| Фондоозброєність, грн | 27388,21 | 35320,32 | 55645,12 | у 2,02 р.б. |
| Фондовіддача, грн | 1,49 | 1,25 | 1,27 | 85,2 |
| Фондомісткість, грн | 0,67 | 0,8 | 0,78 | 116,4 |

Отже, середньорічна вартість основних виробничих фондів збільшилась за досліджуваний період на 78,2%. Як наслідок фондозабезпеченість господарства збільшилась більш ніж 41%. Причина полягає в тому, що збільшується площа сільськогосподарських угідь – на 31,1% з одночасним ростом вартості фондів. Фондоозброєність підприємства зросла у 3,2 рази, що пов’язано із певним скороченням чисельності працівників – на 27,2%.

Фондовіддача основних виробничих фондів за останні роки дещо знизилась, що пов’язано, в першу чергу, із значними інвестиціями власників, передусім – в купівлю сучасної техніки для посівних робіт. Якщо в 2018 році на кожну гривню основних фондів виробляли продукції на 1,49 грн., то в 2020 році - на 1,27 грн, фондовіддача в 2020 році порівняно з 2018 роком зменшилась на 14,8%. Поряд з тим, вартість реалізованої продукції за досліджуваний період зросла 34,4%. Чим більше значення фондовіддачі, тим більше підприємство отримує виручки від кожної гривні, вкладеної в основні засоби.

Відповідно, фондомісткість продукції в динаміці зросла, на 16,4%.

Фінансовий стан підприємства можна оцінити за допомогою показників ефективності. Для аналізу використовуються дані фінансової звітності за 2018-2020 рр. і відображено в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Динаміка основних показників фінансового стану

ПФ “Білаки” Самбірського району Львівської області за 2018-2020 рр.

| Показники | 2018 рік | 2019 рік | 2020 рік | Відхилення 2020 р. (+; -) до | |
|--|----------|----------|----------|---------------------------------|---------|
| | | | | 2018 р. | 2019 р. |
| Власні обігові кошти, тис. грн. | 10463,0 | 12004,6 | 16305,0 | 5893,0 | 4300,4 |
| Загальний коефіцієнт покриття | 1,74 | 2,01 | 1,59 | -0,15 | -0,42 |
| Коефіцієнт фінансової незалежності | 0,66 | 0,76 | 0,79 | 0,03 | -0,07 |
| Коефіцієнт фінансової стабільності | 1,51 | 1,31 | 1,45 | -0,06 | 0,14 |
| Коефіцієнт швидкої ліквідності | 0,12 | 1,28 | 0,79 | 0,67 | -0,49 |
| Коефіцієнт оборотності обігових коштів (обороту) | 24,2 | 15,9 | 15,7 | -8,3 | -0,2 |
| Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості | 52,5 | 27,3 | 28,1 | -24,4 | 0,8 |
| Період погашення дебіторської заборгованості (днів) | 7 | 12 | 13 | -6 | 1 |
| Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості | 37,9 | 29,5 | 27,3 | -10,6 | -2,2 |
| Період погашення кредиторської заборгованості (днів) | 10 | 12 | 13 | -3 | -1 |

Відтак, коефіцієнт фінансової незалежності є у нормативному значенні. У 2018 році частка власного капіталу становила 0,66 від загального обсягу інвестицій, у 2020 році частка власного капіталу зменшилася на 0,07 порівняно

з 2019 роком (0,76). Це означає, що підприємство фінансово не покладається на зовнішні джерела фінансування.

Коефіцієнт фінансової стійкості за 2018-2020 рік аналізу також відповідає нормативному значенню, що свідчить про те, що забезпеченість власних коштів є достатньою. Перевищення власних коштів над позиковими свідчить про фінансову стабільність підприємства (2018 р. - 1,51, 2019 р. - 1,31, 2020 р. - 1,45). Коефіцієнт поточної ліквідності за роки аналізу відповідає нормативному значенню. Це свідчить про те, що підприємство має достатньо оборотних коштів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2020 році склав 0,79. Він відповідає нормативному значенню. Він показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена не тільки за рахунок грошових коштів, але і за рахунок очікуваних фінансових надходжень.

Коефіцієнт оборотності обігових коштів зменшився з 24,7 оборотів до 15,4 оборотів, тобто підприємство стало раціональніше використовувати наявні оборотні активи.

Період погашення дебіторської заборгованості у 2018 році становив 7 днів, у 2019 році - 12 днів, а вже у 2020 році збільшився на 1 день, тобто збільшився термін, за який підприємство повертає собі власні оборотні кошти.

Загалом фінансовий стан, приватної фірми «Білаки», протягом останніх трьох років, можна оцінити як задовільний.

2.2. Особливості обліку поточних фінансових інвестицій

У приватній фірми «Білаки» фінансові інвестиції зберігаються в касі підприємства в порядку збереження готівкових коштів, це передбачено нормативними документами України.

Підприємство може володіти різними видами цінних паперів: акціями, облігаціями, депозитними сертифікатами. При купівлі або перепродажі цінних паперів з касового або поточного рахунку основою бухгалтерських проводок є прибутковий касовий ордер або виписка з банку.

Оплата за придбання акцій може здійснюватися не тільки шляхом перерахування коштів, а й за рахунок матеріальних цінностей, нематеріальних активів, основних засобів тощо, що має бути узгоджено в договорі. Відповідні записи ґрунтуються на документах інвестора, що підтверджують факт передачі об'єктів інвестором, це : акт приймання-передачі, накладна на відпуск матеріалів, тощо).

Для оприбуткування депозитного свідоцтва та одержання відсотків є виписка з банку про банківський рахунок та підтвердуючі документи.

Касири несуть матеріальну відповідальність за їхню безпеку. Для кожного пакету придбаних цінних паперів готується реєстр у двох примірниках, у якому обов'язково повинні міститися такі обов'язкові реквізити: найменування емітенту; номінальну вартість цінного паперу; купівельну вартість; номер, серію тощо; загальну кількість; дату купівлі; дату продажу. Усі цінні папери обліковуються в Книзі обліку цінних паперів, мають бути прошнуровані, скріплені печаткою підприємства та підписом керівника та головного бухгалтера, а також номери сторінок пронумеровані. Бухгалтерські книги можуть бути виправлені лише з дозволу керівника та головного бухгалтера із зазначенням дати виправлення. У цьому підприємстві такої книги немає.

Щоб розрахувати премію або дисконт, треба скласти довідку бухгалтерії.

Коли підприємство купує акції, облігації або інші цінні папери, чи коли вони передаються до банку на тимчасове зберігання, то потрібно посилатися в регістрах аналітичного обліку на відповідний документ, який був одержаний з банку.

У досліджуваному підприємстві методологічні засади організації обліку інвестицій регламентують НП(С)БО 12 “Фінансова інвестиції” та Інструкція про застосування Плану рахунків № 291.

Інформація про рух поточних фінансових інвестицій у приватній фірмі «Білаки» узагальнюється на рахунку 35 “Поточні фінансові інвестиції”, який призначений для того, щоб обліковувати інвестиції в акції, облігації, депозитні сертифікати, які були куплені з метою перепродажу протягом дванадцяти місяців, рис. 2.2.



Рис. 2.2. Структура рахунка 35 «Поточні фінансові інвестиції»

За дебетом рахунка “Поточні фінансові інвестиції” відображаються вартість придбаних еквівалентів грошових коштів (субрахунок 351) та інших поточних фінансових інвестицій (субрахунок 352) за їхньою собівартістю, а також суми дооцінки при збільшенні справедливої (ринкової) вартості.

Сальдо дебетове відображає справедливу вартість фінансових інвестицій на дату балансу.

За кредитом рахунка 35 списуються балансова вартість реалізованих (таких, що вибули) інвестицій та суми їх переоцінки. У бухгалтерському балансі сальдо за рахунком 35 відображається у складі поточних активів.

У досліджуваному підприємстві аналітичний облік здійснюється за видами фінансових інвестицій із забезпеченням можливості одержання інформації про інвестиції як на території країни, так і за її межами.

Для обліку операцій за рахунком 35 «Поточні фінансові інвестиції» призначений Журнал-ордер № 1 с.-г. та відомість № 1.4 с.-г..

Також можуть застосовуватись Картки аналітичного обліку ощадних сертифікатів, придбаних підприємством та Картки аналітичного обліку акцій не власної емісії, придбаних з метою перепродажу, Картки аналітичного обліку короткострокових облігацій, придбаних підприємством.

Надходження поточних інвестицій і збільшення їх балансової вартості можливе в результаті:

- 1) придбання фінансових інвестицій:
 - за грошові кошти;
 - способом обміну на цінні папери власної емісії;
 - завдяки обміну на інші активи;
- 2) дооцінки первісної собівартості до справедливої вартості.

Типові бухгалтерські записи за рахунком 35 «Поточні фінансові інвестиції», табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Бухгалтерські записи за рахунком 35 «Поточні фінансові інвестиції»

| За Дт | Рахунок 35 «Поточні фінансові інвестиції» | За Кт |
|---------------|---|--|
| | <u>З кредитом рахунків</u> | <u>З дебетом рахунків</u> |
| 16 | Оприбутковано еквіваленти грошових коштів, що надійшли в погашення довгострокової дебіторської заборгованості | 14 Визнано поточні інвестиції довгостроковими |
| 41 | Внесено учасником спілки пай цінними паперами іншого підприємства | 31 Погашено вартість поточних фінансових інвестицій грошовими коштами |
| 46 | Відображено поточні фінансові інвестиції, що надійшли як внесок до статутного капіталу | 971 Списано балансову вартість реалізованих фінансових інвестицій |
| 50, 60 | Придбано поточні фінансові інвестиції за рахунок коротко- та довгострокових позик (крім кредитів) | |

2.3. Особливості обліку довгострокових фінансових інвестицій

Під довгостроковими фінансовими інвестиціями розуміються відповідні вкладення в статутні капітали інших підприємств і надання підприємству довгострокових позик з метою одержання інвестиційного доходу.

Довгострокові фінансові інвестиції - це такі види вкладень:

- придбання довгострокових боргових цінних паперів;
- вкладення в статутні капітали інших підприємств, включаючи придбання пайових цінних паперів — акцій;
- надання іншим підприємствам довгострокових позик.

Коли інвестори вкладають свої активи в інші компанії, вони враховують їх не як ресурси для внутрішнього споживання або розвитку, а як групу неособистих активів, які класифікуються під назвою «інвестиції». Іншими словами, після інвестування, будівлі, споруди, обладнання, кошти або запаси, більше не є для підприємства-вкладника його власністю, а, незалежно від своєї форми, визнаються акціями, паями (частками), наданими позиками. Ресурсом, вкладеним (інвестованим) в інше підприємство, є фінансові активи або фінансові інструменти інвестора.

Довгострокові фінансові інвестиції обліковуються на рахунку 14, до якого відкривають такі субрахунки: 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі»; 142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам»; 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам», рис.2.3.



Рис.2.3. Структура рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції».

За дебетом цих рахунків відображається інформація про види інвестицій і вкладені суми, за кредитом — зменшення вартості вкладень і вибуття цих активів зі складу фінансових інвестицій.

До кожного з цих субрахунків можуть відкриватися рахунки третього порядку:

- “Частки, паї та акції”;
- “Боргові цінні папери”;
- “Надані довгострокові позики”;
- “Внески за договором про створення спільного підприємства”.

Наведений перелік можливих рахунків не є вичерпним.

Таблиця 2.12.

**Типові бухгалтерські записи за рахунком
"Довгострокові фінансові Інвестиції"**

| За Дт | 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» | За Кт |
|---|--|-------|
| <p><u>З кредитом рахунків</u></p> <p>18 Відображено погашення довгострокової заборгованості цінними паперами або у вигляді передачі відповідної частки статутного капіталу</p> <p>31 Відображено внесок до статутного фонду коштами</p> <p>35 Переведено поточні фінансові інвестиції до розгляду довгострокових</p> <p>377 Відображено погашення дебіторської заборгованості довгостроковими інвестиціями</p> <p>50 Інвестовано грошові кошти в підприємство за за рахунок отриманої довгострокової позики (крім кредитів)</p> | <p><u>З дебетом рахунків</u></p> <p>30 Відображено повернення інвестицій</p> <p>35 Переведено довгострокові фінансові інвестиції до розгляду поточних</p> <p>37 Показано нараховані дивіденди за інвестиціями в асоційоване підприємство</p> <p>60 Передано інвестиції в рахунок погашення короткострокової позики</p> <p>97 Відображено витрати, пов'язані з реалізацією, фінансових інвестицій, необоротних активів, також результат уцінки інвестицій</p> | |

Синтетичний облік за рахунком 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» ведуть у Журналі-ордері 4Б с.-г. та відомісті 4.9.

За дебетом рахунка 141 відображаються суми, які становлять частку інвестора в капіталі підприємства — пов'язаної сторони у кореспонденції з рахунками обліку коштів, доходів і розрахунків, табл. 2.13

Таблиця 2.13

Типова кореспонденція за дебетом рахунка 141 “Інвестиції пов'язаним сторонам за методом участі в капіталі”

| № | Зміст операцій | Дебет | Кредит |
|----|---|-------|--------|
| 1 | Придбання контрольного (блокувального) пакета акцій за кошти, або спрямування інвестицій в спільне підприємство у грошовій формі, достатніх, щоб справляти істотний вплив на його діяльність | 141 | 311 |
| 2 | Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період іншого вкладеного капіталу | 141 | 421 |
| 3 | Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період іншого вкладеного капіталу | 141 | 422 |
| 4 | Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період суми дооцінки активів, що належать об'єкту інвестування | 141 | 423 |
| 5 | Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування в частині, еквівалентній вартості безоплатно отриманих необоротних активів | 141 | 424 |
| 6 | Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період іншого додаткового капіталу | 141 | 425 |
| 7 | Витрати на оплату послуг сторонніх організацій, якими супроводжується придбання контрольного або блокувального пакета акцій, додаються до вартості інвестицій | 141 | 685 |
| 8 | Частка чистого прибутку асоційованого підприємства, зароблена ним у звітному періоді, збільшує вартість інвестицій | 141 | 721 |
| 9 | Частка чистого прибутку спільного підприємства, зароблена ним у звітному періоді, збільшує вартість інвестицій | 141 | 722 |
| 10 | Частка чистого прибутку дочірнього підприємства, зароблена ним у звітному періоді, збільшує вартість інвестицій | 141 | 723 |
| 11 | До наявного пакета акцій іншого підприємства, придбається ще певна кількість акцій цього самого підприємства достатня для того, щоб в сумі ці інвестиції були блокувальним пакетом. Таким чином, об'єкт інвестування перетворюється з непов'язаної сторони на пов'язану | 141 | 143 |

За кредитом рахунка 141 відображаються суми дивідендів або інших виплат емітента, належні інвестору з нарахованої черговий раз частки прибутку, у кореспонденції з рахунком обліку розрахунків, табл. 2.14.

Таблиця 2.14

**Типова кореспонденція за кредитом 141 субрахунка
“Інвестиції пов’язаним сторонам за методом участі в капіталі”**

| № | Зміст операцій | Дебет | Кредит |
|---|---|-------|--------|
| 1 | Зниження частки інвестора в капіталі об’єкта інвестування настільки, що частка, яка залишилася не являє собою контрольний (блокувальний) пакет. Таким чином, об’єкт інвестування перетворюється з пов’язаної сторони на непов’язану | 143 | 141 |
| 2 | Нарахування доходів до отримання (наприклад, дивідендів або доходів від участі чистого прибутку об’єкта інвестування) | 373 | 141 |
| 3 | Частка збитків, належних інвестору за звітний період, зменшує суму інвестицій у дочірнє, асоційоване або спільне підприємство | 96 | 141 |

Субрахунок 142 “Інші інвестиції пов’язаним сторонам” створений для обліку довгострокових позик та боргових цінних паперів підприємства, які завдяки вкладенням інвестор контролює або на діяльність яких справляє істотний вплив. За дебетом відображається вартість придбаних у пов’язаних осіб довгострокових облігацій, а також надання їм необлігаційних позик у кореспонденції з рахунками коштів або розрахунків (табл. 2.15), за кредитом їх вибуття, зниження вартості чи зменшення заборгованості, в кореспонденції з рахунками розрахунків (табл. 2.16).

Таблиця 2.15

**Типова кореспонденція за дебетом субрахунка 142 “Інші інвестиції
пов’язаним сторонам”**

| № | Зміст операцій | Дебет | Кредит |
|---|---|-------|--------|
| 1 | Придбання довгострокових боргових цінних паперів або надання довгострокової грошової позики за договором позики | 142 | 311 |
| 2 | Включення до первісної вартості фінансових інвестицій податків або обов’язкових платежів, обкладенням якими супроводжується придбання цінних паперів або укладення договорів позики. Проведення можливе лише у випадках, коли ці податки та платежі не підлягають відшкодуванню | 142 | 64 |
| 3 | Нарахування амортизації дисконту (на балансі утримувача облігацій), зарахування збільшеної таким чином вартості цінних паперів до складу фінансових доходів | 142 | 733 |

Довгострокові фінансові інвестиції на рахунку 142 обліковуються за собівартістю або справедливою вартістю, а облігації — за амортизованою собівартістю.

Таблиця 2.16

**Типова кореспонденція за кредитом рахунка 142 “Інші інвестиції
пов’язаним сторонам”**

| № | Зміст операцій | Дебет | Кредит |
|---|---|-------|--------|
| 1 | Погашення довгострокових облігацій або наданих позик. Проведення можливе в разі, якщо зазначені інвестиції значилися в складі довгострокових до моменту погашення | 311 | 142 |
| 2 | Нарахування амортизації премії (на балансі утримувача облігацій), зарахування суми зниження вартості цінних паперів до складу фінансових витрат | 952 | 142 |
| 3 | Списання довгострокових цінних паперів, а також інших довгострокових вкладень (крім позик) унаслідок їх продажу | 971 | 142 |
| 4 | Втрата фінансових інвестицій унаслідок надзвичайних подій | 99 | 142 |

Субрахунок 143 “Інвестиції непов’язаним сторонам” - це рахунок бухгалтерського обліку довгострокових позик і боргових цінних паперів підприємств, які не є стосовно інвестора дочірніми, асоційованими або спільними (табл. 2.17 і 2.18). Тобто боргові цінні папери виражають позичання грошей. До них належать: комерційні (товарні) векселі, грошові й ощадні сертифікати, довгострокові та інші документально оформлені зобов’язання з терміном виконання понад один рік. Довгострокові фінансові інвестиції на рахунку 143 обліковуються за собівартістю або справедливою вартістю, а векселі та облігації - за амортизованою собівартістю.

Слід зазначити, що зменшення балансової вартості фінансових інвестицій відображається в бухгалтерському обліку лише на суму, яка не призводить до від’ємного значення вартості фінансових інвестицій. Фінансові інвестиції, які внаслідок зменшення їх балансової вартості досягають нульової вартості, оформлюються в бухгалтерському обліку в складі фінансових інвестицій за нульовою вартістю. Зміни балансової вартості таких інвестицій у інвестора, які є наслідком змін величини власного капіталу об’єкта інвестування, можна показати у вигляді схеми (рис. 2.4).

Таблиця 2.17

**Типова кореспонденція за дебетом субрахунка
143 “Інвестиції непов’язаним сторонам”**

| № | Зміст операцій | Дебет | Кредит |
|---|--|-------|--------|
| 1 | Придбання довгострокових цінних паперів або надання довгострокової грошової позики за договором позики | 143 | 311 |
| 2 | Отримання довгострокового кредиту або позики довгостроковими борговими цінними паперами | 143 | 50 |
| 3 | Отримання короткострокового кредиту або позики у вигляді довгострокових боргових цінних паперів | 143 | 60 |
| 4 | Включення до первісної вартості фінансових інвестицій податків або обов’язкових платежів, обкладенням якими супроводжується придбання цінних паперів або укладення договорів позики. Проведення можливе у разі, коли ці податки та платежі не підлягають відшкодуванню | 143 | 64 |
| 5 | Нарахування амортизації дисконту (на балансі утримувача облігацій), зарахування збільшеної таким чином вартості цінних паперів до складу фінансових доходів | 143 | 733 |

Таблиця 2.18

**Типова кореспонденція по кредиту субрахунка
143 “Інвестиції непов’язаним сторонам”**

| № | Зміст операцій | Дебет | Кредит |
|---|---|-------|--------|
| 1 | Погашення довгострокових облігацій, векселів, наданих позик і повернення коштів з депозиту | 311 | 143 |
| 2 | Нарахування амортизації премії (на балансі власника облігацій), зарахування суми зниження вартості цінних паперів до складу фінансових витрат | 952 | 143 |
| 3 | Списання довгострокових цінних паперів, а також інших довгострокових вкладень (крім позик) унаслідок їх продажу | 971 | 143 |

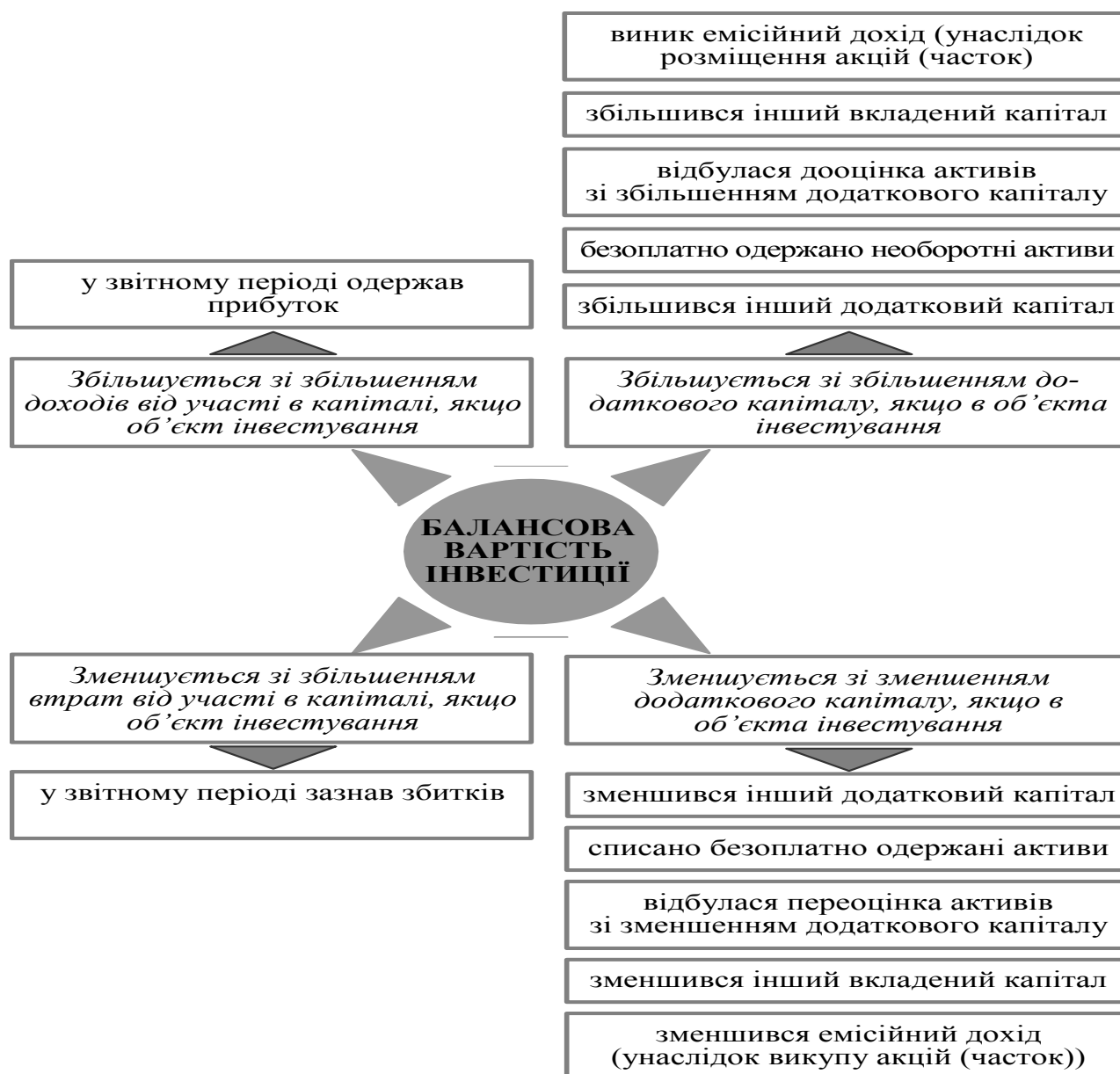


Рис. 2.4. Зміни балансової вартості фінансової інвестиції в інвестора.

Як метод оцінки та обліку довгострокових інвестицій в асоційовані компанії, метод участі в капіталі в основному застосовний до обліку акцій цих компаній, оскільки акції вказують на те, що інвестори мають права на відповідний власний капітал асоційованого або дочірнього підприємства.

Це метод обліку інвестицій, згідно з яким балансова вартість вкладень відображає частку інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування.

Метод участі в капіталі називають ще методом пайової участі, табл. 2.19.

Таблиця 2.19

Облік фінансових інвестицій за методом участі в капіталі

| № | Зміст операцій | Дебет | Кредит | Сума |
|-------------------------------------|---|-------|--------|---------|
| На дату придбання пакета акцій | | | | |
| 1 | Придбано контрольний пакет акцій | 141 | 311 | 300 000 |
| 2 | Нараховані витрати, пов'язані з придбанням пакета акцій | 141 | 685 | 8000 |
| На дату закінчення звітного періоду | | | | |
| 3 | Зарахована частка в чистому прибутку дочірнього підприємства | 141 | 723 | 52 800 |
| 4 | Нарахована частка в прирості додаткового капіталу дочірнього підприємства | 141 | 423 | 7000 |
| 5 | Нараховані дивіденди до отримання | 373 | 141 | 3500 |
| 6 | Інвестиційний дохід визнаний доходом звітного періоду | 723 | 792 | 56 300 |

Частка інвестора дорівнює первісному розміру інвестицій, скоригованому на величину пропорційної частки інвестора в чистому прибутку емітента акцій.

Залежно від частки інвестора в капіталі підприємства, що інвестується, вплив інвестора може кваліфікуватися як:

- ◆ контрольний;
- ◆ істотний.

Перший підтверджується наявністю в інвестора контрольного пакета акцій. При переданні інвестору такого пакета об'єкт інвестування за визначенням стає дочірнім підприємством цього інвестора.

Поняття істотний вплив у НП(С)БО 12 “Фінансові інвестиції” визначено, як повноваження брати участь у прийнятті рішень з фінансової, господарської та комерційної політики об'єкта інвестування без здійснення контролю цієї політики”. Відповідно до ступеня впливу підприємства-інвестора на підприємства - об'єкти інвестування стосовно інвестора кваліфікуються як:

- дочірні підприємства;

— асоційовані підприємства.

Отже, балансова вартість фінансових інвестицій у дочірнє підприємство на дату закінчення звітного періоду становила 364 300 грн (300 000 + 8000 + 52 800 + 7000 – 3500).

Отже, фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі на дату балансу, обліковуються за собівартістю, а всі зміни у власному капіталі об'єкта інвестування враховуються, крім змін, що відбуваються внаслідок операцій між інвестором та об'єктом інвестування.

Важливо враховувати всі зміни власного капіталу об'єкта інвестування. Але треба пам'ятати, що вони бувають двох типів: зміни, які впливають на оцінку інвестицій, та інвестори, які не впливають на оцінку внаслідок операцій між інвестором та об'єктом інвестування, але безпосередньо спричинили зміни в самій діяльності – його прибутку чи збитку. Фінансові інвестиції, що не є вкладеннями в боргові цінні папери та не обліковуються за методом участі в капіталі, слід відображати в балансі за справедливою вартістю.

2.4. Організаційні засади ефективності контролю фінансових інвестицій

Метою оперативного контролю інвестицій є встановлення законності господарських операцій та достовірності відображення у бухгалтерському обліку та звітності.

Завданнями перевірки фінансових інвестицій є контроль:

- статутних документів сільськогосподарського підприємства щодо прийнятої ним інвестиційної політики;
- вартості об'єктів та законності витрат, пов'язаних із капітальними інвестиціями;
- правильності первісної оцінки фінансових інвестицій та на дату балансу;
- правильності постановки обліку інвестицій на підприємстві;

- обґрунтованості відображення інвестицій на синтетичних рахунках бухгалтерського обліку;
- відповідності даних відображення інвестицій на синтетичних і аналітичних рахунках;
- інвестиційної активності підприємства;
- ефективності інвестиційної діяльності підприємства.

Нормативно-правовою основою контролю фінансових інвестицій є Закони України: «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; «Про інвестиційну діяльність»; «Про цінні папери та фондову біржу»; «Про режим іноземного інвестування»; «Про Державну програму стимулювання іноземних інвестицій в Україні»; «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» та Податковий кодекс, Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції».

Джерела перевірки: первинні документи, бланки і реєстри цінних паперів, патенти, ліцензійні договори, свідоцтва, акти техніко-економічної експертизи, технічні паспорти та інша технічна документація, Головна книга і реєстри аналітичного обліку, фінансова звітність. Для контролю операцій з документування фінансових інвестицій використовують інформацію, що наведена в табл. 2.20.

Методичні прийоми перевірки залежать від видів фінансових інвестицій. Фінансові інвестиції поділяють у підприємстві на довгострокові й поточні. Основним критерієм поділу фінансових інвестицій на довгострокові й поточні є мета здійснення (чи придбання) інвестиції.

Щодо фінансових інвестицій сільськогосподарського підприємства значною мірою визначається врахуванням тих змін, що відбулися в розумінні їх сутності, первісної оцінки та оцінки на дату балансу.

Окремі визначення щодо призначення фінансових інвестицій та інвестиційної діяльності підприємства наведено в балансі та Звіті про рух грошових коштів. Відтак фінансові інвестиції здійснюються підприємством з метою отримання прибутку (процентів, дивідендів), зростання капіталу або

інших вигод інвестора. Відповідно п. 17 НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» довгострокової фінансової *інвестиції* – це інвестиції період більше одного року, а також усі інвестиції, які не можна вільно реалізувати у будь-який момент. А поточні інвестиції відображають на строк, що не перевищує 1 року і можуть бути реалізовані у будь-який момент (крім фінансових інвестицій, що є еквівалентом грошових коштів).

Таблиця 2.20

Контроль первинної документації щодо фінансових інвестицій підприємства

| Назва документа | Шифр типової форми | Особа, що складає | Особа, що підписує |
|--|--------------------|---------------------------|---|
| Договір купівлі-продажу | – | Юрист підприємства | Директор, гол. бухгалтер |
| Прибутковий касовий ордер | КО-1 | Гол. бухгалтер | Гол. бухгалтер, касир |
| Видатковий касовий ордер | КО-2 | Касир | Гол. бухгалтер, директор, касир |
| Накладна | | Гол. бухгалтер | Гол. бухгалтер, керівник, особа, що прийняла і здала накладну |
| Платіжне Доручення | – | Платник, покупець | Директор, гол. бухгалтер |
| Виписка банку | – | Касир | Касир, платник |
| Акт приймання-передачі ОЗ | ОЗ-1 | Гол. бухгалтер | Члени комісії |
| Довідка бухгалтерії | – | Гол. бухгалтер, бухгалтер | Гол. бухгалтер, бухгалтер |
| Розрахунок бухгалтерії | – | Гол. бухгалтер, бухгалтер | Гол. бухгалтер, бухгалтер |
| Акт інвентаризації фінансових інвестицій | – | Інвентаризаційна комісія | Матеріально-відповідальна особа |

Основними рограмними питаннями контролю фінансових інвестицій є перевірка правильності:

- класифікації та оцінки фінансових інвестицій;

- оцінки на дату балансу;
- організація обліку фінансових інвестицій в асоційовані й дочірні підприємства;
- організація обліку фінансових інвестицій для ведення їх спільної діяльності.

Контроль доцільно розпочати з інвентаризації фінансових інвестицій підприємства. Вона зводиться до перевірки фактичної наявності цінних паперів, які були передані на зберігання в банк, перевірки залишків сум за даними обліку з даними банку.

При проведенні інвентаризації фінансових інвестицій контролер повинен визначити, чи є ці цінні папери іншими цінними паперами, придбаними підприємством, а не фінансовими інвестиціями, та скласти порівняльну відомість за результатами інвентаризації для обліку їх нестачі чи надлишку.

Перевірку правильності первісної оцінки фінансових інвестицій слід здійснювати залежно від методів придбання цих інвестицій:

- за грошові кошти;
- в обмін на цінні папери власної емісії;
- в обмін на інші активи.

При придбанні фінансових інвестицій *готівкою* облік повинен вестись за собівартістю, що включає: вартість придбання, мито, податки, збори, обов'язкові платежі та інші витрати, безпосередньо пов'язані з отриманням фінансових інвестицій, що відповідають таким рахункам:

Якщо придбані фінансові інвестиції одержуються *в обмін на цінні папери, випущені власноруч*, вони повинні відображатися в бухгалтерському обліку за справедливою вартістю переданих цінних паперів.

Якщо фінансові інвестиції купуються *в обмін на інші активи*, вони обліковуються за справедливою вартістю переданих активів.

Перевірку правильності оцінки фінансових інвестицій на дату балансу слід здійснювати за видами інвестицій:

1) інвестиції, справедливу вартість яких достовірно визначити неможливо;

2) інвестиції, які перебувають у підприємства до моменту їх погашення;

3) інвестиції, що обліковуються за методом участі в капіталі.

Фінансові інвестиції, справедливу вартість яких достовірно визначити неможливо, відображуються на дату балансу за їх собівартістю з урахуванням зменшення корисної інвестиції. Втрати від зменшення корисності фінансових інвестицій показують у складі інших витрат з одночасним зменшенням балансової вартості фінансових інвестицій.

Слід пам'ятати, що під час аудиту інвестицій в асоційовані та дочірні підприємства перевіряють дотримання основних пунктів п. 8 і 9 НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції».

У процесі контролю здійснюється поглиблене вивчення законності та економічної доцільності здійснення операцій за рахунками. Зокрема, аудит поточних фінансових інвестицій проводять по рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції», перевіряють субрахунки: 1 «Еквіваленти грошових коштів» та 2 «Інші поточні фінансові інвестиції».

Також, перевірку записів здійснюється у реєстрах синтетичного обліку - Журналах-ордерах та відомостях.

Аналітичний облік за рахунком 14 "Довгострокові фінансові інвестиції" ведеться за видами довгострокових фінансових інвестицій та об'єктами інвестування.

У той же час побудова аналітичного обліку має надати можливість отримати інформацію про довгострокові фінансові інвестиції на вітчизняні та іноземні об'єкти. Цей порядок обліку здійснюється у випадку, коли:

а) фінансові інвестиції в спільну діяльність отримують і зберігають лише для цілей перепродажу протягом дванадцяти місяців;

б) умови діяльності спільного підприємства обмежують його можливість переказу коштів учасникам спільного підприємства більше ніж на 12 місяців.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

3.1. Вдосконалення обліково-економічної інформації щодо ефективності фінансових інвестицій

Орієнтири України щодо розвитку ринкової економіки потребують більшої уваги до фактичних інвестицій, які, як один із найважливіших напрямів розширення відтворення основних засобів підприємства, надають гнучкість та значно підвищують ефективність виробничо-фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Адже, інвестування в реально існуючі активи є найефективнішим інструментом для того, щоб компанії досягли швидкого розвитку та диверсифікації відповідно до обраної ними економічної стратегії.

Фактичне управління інвестиціями підприємства - це сукупність методів, прийомів і навичок прийняття управлінського рішення та його реалізації, які забезпечують планування, організацію, координацію та контроль для ефективної реалізації інвестиційних проектів.

У більшості компаній власне інвестування є основною формою інвестиційної діяльності. З огляду на економічні потреби його реалізації, воно має такі особливості:

- процес стратегічного розвитку – це сукупність реалізованих інвестиційних проектів підприємства, пов'язаних з вдалим проникненням на товарні та регіональні ринки, збільшенням операційних активів та підвищенням ефективності їх використання, підвищенням ринкової вартості підприємств;
- тісний зв'язок з операційною діяльністю через необхідність забезпечення збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції тощо;
- здатність генерувати більшу, ніж фінансове інвестування, норму прибутку;

- здатність до створення стійкого чистого грошового потоку навіть в ті періоди, коли операційна діяльність в існуючих формах не дає прибутку; високий ступінь ризиків морального старіння при високих темпах НТП галузі;
- високий ступінь захисту від інфляції;
- відносно низька ліквідність через вузькоцільове спрямування проектів.

Реальні інвестиції здійснюються підприємствами в різноманітних формах, основні з яких відображено на рис. 3.1.



Рис. 3.1. Основні форми реального інвестування.

Всі розглянуті форми реального інвестування можуть бути зведені до трьох основних його напрямків 39]:

- капітального інвестування або капітальних вкладень (перші шість форм);
- інноваційного інвестування (сьома форма);
- інвестування в приріст оборотних активів (восьма форма).

Управління інвестиціями у реальні активи – це процес досить тривалий і складається з таких 4-х етапів:

- I. Передінвестиційний;
- II. Інвестиційний;

III. Операційний;

IV. Ліквідаційний.

Інвестиції – це досить складне поняття, яке неоднозначно трактується і важко реалізовується в практичній діяльності.

Фінансові інвестиції можуть здійснюватися, як в окремо взятий актив (наприклад, акції окремої фірми), так і в групу активів (в такому випадку акція носить назву портфельної), рис. 3.2.

На нашу думку, фінансові інвестиції – це джерело отримання додаткового прибутку, зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора, яке є фінансовим активом, або фінансовим інструментом.

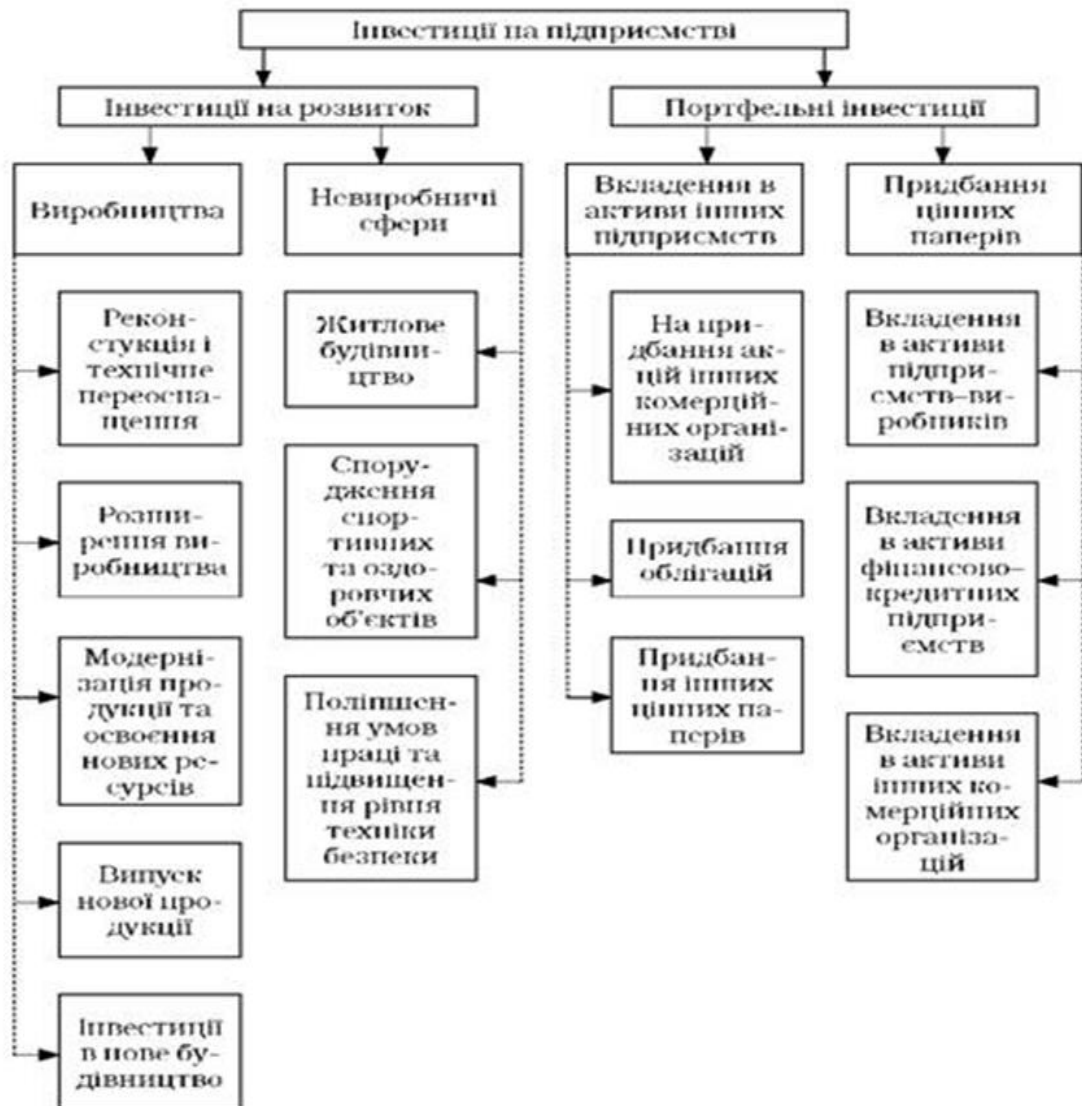


Рис. 3.2. Сучасна структура інвестиції для розвитку підприємства та отримання прибутку.

Організація обліку фінансових інвестицій повинна охоплювати процес від первинної реєстрації економічної інформації до складання звітності.

Основними факторами, що впливають на облік фінансових інвестицій, є термін їх зберігання та можливість реалізації в будь-який час, згідно чого інвестиції поділяються на довгострокові та поточні, обліковуючись на різних синтетичних рахунках та субрахунках.

Проблеми обліку фінансових інвестицій спонукали науковців до пошуку шляхів удосконалення первинного, синтетичного та аналітичного обліку фінансових інвестицій підприємств. Проаналізувавши дослідження Бузака Н.І. [3], ми погоджуємося з його позицією. Він довів, що нинішня система обліку фінансових інвестицій, яка регулюється відповідним П(С)БО 12, потребує певного уточнення, оскільки не враховує міжнародно визнаний поділ таких інвестицій на боргові та корпоративні.

Вищезазначена проблема виникла внаслідок невідповідності норм НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» та міжнародного стандарту МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [11].

Для того, щоб повніше відображати корпоративні фінансові інвестиції, ми пропонуємо внести зміни до діючого Плану рахунків бухгалтерського обліку (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Запропонована система субрахунків з обліку довгострокових фінансових інвестицій

| Код | Діюча система рахунків | Код | Пропонована система рахунків |
|-----|--|-----|---|
| 141 | Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі | 141 | Корпоративні фінансові інвестиції за методом обліку участі в капіталі |
| 142 | Інші інвестиції пов'язаним сторонам | 142 | Інші корпоративні фінансові інвестиції |
| 143 | Інвестиції непов'язаним сторонам | 143 | Боргові фінансові інвестиції |

Інформацію про фінансові інвестиції підприємства, розраховану за методом участі в капіталі, необхідно більш детально відобразити в балансі: збільшити частку активів і зобов'язань і включити до чистої вартості капіталу (чистих активів) у їхній валюті.

Ця інформація більш чітко характеризує структуру капіталу, який був інвестований, та дозволяє приймати ефективні економічні рішення (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Фрагмент вдосконаленої форми № 1 «Баланс» (рядки 1030-1035)

| Довгострокові фінансові інвестиції: | Код рядка |
|--|-----------|
| Боргові фінансові інвестиції | 1030 |
| Корпоративні фінансові інвестиції: | 1031 |
| – які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств (043-044) | 1032 |
| – частка в активах | 1033 |
| – частка в зобов'язаннях | 1034 |
| – інші фінансові інвестиції в корпоративні права | 1035 |

Методи вдосконалення первинного обліку, синтетичного та аналітичного обліку корпоративних фінансових інвестицій мають передбачати створення системи вторинних рахунків довгострокових фінансових інвестицій, що доповнюють статті балансу.

Важливо мати найбільш повне висвітлення в обліку та звітності інвестиційного процесу підприємств, щоб отримати достовірну інформацію про інвестиційні доходи та витрати, а також чітко розмежувати результати кожного виду діяльності.

3.2. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансових інвестицій та прийняття управлінських рішень щодо їх покращення

Приватна фірма “Білаки” для ведення обліку застосовує бухгалтерську програму “1С Бухгалтерія”. Проте за допомогою цієї програми ведуть лише фінансовий та податковий облік. Що ж стосується комп’ютеризації аналітичних процедур, то вона взагалі відсутня.

Вважаємо, що ефективний менеджмент в сучасних умовах необхідний для постійного моніторингу фінансового стану підприємства, аналізу його господарської діяльності, платоспроможності, ліквідності, прибутковості, порівняння показників звітного та попереднього періодів, вчасного реагування на негативні зміни відповідних показників.

Це доволі складний процес, тому для проведення безперервного аналізу на підприємстві необхідно запровадити програми аналізу, які будуть використовувати вихідні дані бухгалтерської програми «1С:Бухгалтерія» та аналізувати фінансову та господарську діяльність підприємства на основі її даних. “1С Бухгалтерія” переважає над веденням обліку ручним способом.

Використання обчислювальної техніки призвело до появи нової тенденції в побудові структури облікового апарату. За допомогою комп’ютерної мережі облікові дані розподілено вводяться в базу даних програмно-апаратних систем і централізовано накопичуються, обробляються та контролюються.

Розподіл праці переважно здійснюється за функціональною ознакою; наявні дві категорії облікових працівників: бухгалтери-оператори, що вводять дані, і бухгалтери-контролери, що реалізують логічні облікові функції, встановлюються норми часу та складання первинних документів та формування запитів до бази даних з метою отримання звітних показників.

Облікові працівники підбираються зі знаннями комп’ютерної техніки, здійснюється навчання особливостям ведення обліку в програмній системі.

Технологічні ланцюги обробки інформації, їх комп’ютеризація правильно організована. І в бухгалтерії, і в окремому підрозділі, знаходяться лише

бухгалтери, зайняті підсумковим узагальненням та контролем облікової інформації; решта облікових працівників розміщені безпосередньо в місцях здійснення господарських операцій. Застосовуються засоби електронного діловодства щодо процедур створення, заповнення та розсилки електронних документів; широке застосування електронних засобів комунікації (електронної пошти, телеконференцій).

Автоматично та безперервно контролюється правильність заповнення документів та формування бухгалтерських проводок, документообігу та використання робочого часу. На електронному носії основної інформації створюється електронне сховище даних.

При цьому зменшується кількість бухгалтерів, підвищуються вимоги до спрощення бухгалтерського обліку та скорочення звітності, стимулюється обмеження доступу до даних, що є комерційною таємницею. З цієї ж причини висуваються нові вимоги до спрощення технології бухгалтерського обліку, переходу на національну систему обліку, широкого використання обчислювальної техніки в економічних розрахунках.

Комп'ютерна технологія ведення бухгалтерського обліку передбачає конкретизацію принципів обробки облікової інформації в таких вузлових моментах:

- інформація із зовнішніх джерел у вигляді первинних документів і внутрішніх джерел (системи внутрішнього обліку) у переважно погрупованому вигляді (первинні документи, реєстри, групувальні відомості), яка вводиться у комп'ютери в міру надходження відповідно з документообігом націленим на оперативний збір і реєстрацію інформації;

- зберігання та накопичення інформації в пам'яті комп'ютера здійснюються у вигляді бухгалтерських проводок, які містять майже всю корисну інформацію у стандартній формі – ця інформація реєструється в первинних документах. У цьому випадку облікові дані будуть накопичуватися в базі даних;

- зведення бухгалтерських проводок, що зберігаються в базі даних, і систематизація цих даних рахунку для формування залишків і оборотів, які здійснюються при запиті обліку реєстрації, аналізу форм або звітів.

Використання інформаційних технологій для економічного аналізу є результатом широкого і швидкого розвитку науки, пов'язане не тільки з удосконаленням комп'ютерних технологій і комунікацій, але й з розвитком аналітичної методології та методологічних методів, які враховують нові можливості.

До використання інформаційних технологій звіти власників були громіздкими, що не підходило для аналізу операцій та прийняття рішень. Інформація була отримана із запізненням, що свідчить про результати діяльності компанії за минулий період, але не надала поточних та стратегічних управлінських даних, необхідних для роботи.

Сьогодні основна увага на вдосконаленні обробки аналітичних даних зосереджена на створенні інтегрованих комп'ютерних систем для забезпечення інтеграції функцій управління та орієнтації на швидке формування управлінських рішень.

Складність вирішення проблем теоретичного обґрунтування організації економічного аналізу в комп'ютерному середовищі та розробки програмного забезпечення автоматизованої системи економічного аналізу визначена не лише різноманітністю напрямів господарської діяльності підприємств різних галузей І економіки, їх форм власності, й різноманітністю видів і завдань аналітичної роботи, необхідної для ефективного управління підприємством у складних і динамічних умовах ринкової економіки.

Основним завданням організації економічного аналізу в комп'ютерному середовищі є забезпечення своєчасного прийняття наукових та обґрунтованих управлінських рішень, пов'язаних з усіма аспектами діяльності суб'єктів господарювання, з урахуванням великої кількості внутрішніх і зовнішніх факторів.

При вдосконаленні інформаційної системи аналізу ПФ «Білаки» слід також звернути увагу на розвиток та створення корпоративної інформаційної мережі Intranet, яка дозволяє об'єднати всі існуючі комп'ютери, різноманітне програмне забезпечення та бази даних в одну систему. Ця система дозволяє швидко знайти потрібну інформацію. Intranet — окрема Інтернет-система, яка використовує інфраструктуру та стандарти останньої, але захищена від несанкціонованого доступу з відкритого Інтернету.

В умовах комп'ютеризації найбільш ефективною формою організації економічного аналізу є створення автоматизованих робочих місць (АРМ) для аналітиків. Аналіз АРМ – професійно організована комп'ютерна система, призначена для автоматичного аналізу господарської діяльності підприємств. Це набір процедур для обробки даних аналізу підприємства з використанням методів комплексного аналізу підприємства. Впровадження АРМ дозволяє сформувати єдину систему організації та обробки інформації від введення до формування показників аналізу, а також дозволяє поєднувати процес обробки інформації з процесом прийняття рішень.

В умовах АРМ аналітик безпосередньо вирішує завдання аналізу на своєму робочому місці. Він особисто контролює всі етапи аналізу та обробки інформації, має можливість оцінити отримані результати та використати їх для підтвердження управлінських рішень та задоволення інформаційних потреб системи управління.

При проектуванні та створенні АРМ аналітика першочерговими факторами, які слід враховувати, є тенденції розвитку господарської діяльності й управління нею, а також зміст і структура аналітичних завдань.

Набір програмних засобів робочої станції аналітика розроблено як програмне застосування типового методу бізнес-аналізу. Ефективність аналізу АРМ значною мірою залежить від удосконалення методів аналізу, від того, наскільки він відповідає вимогам сучасного управління виробництвом, технічним можливостям персональних комп'ютерів.

Комп'ютерний аналіз безпосередньо пов'язаний з бухгалтерським обліком і також використовує його дані. Аналітики робочих місць перетворюють підсистему підтримки аналізу управління бізнесом в постійний фактор підвищення ефективності виробництва шляхом активації всієї інформаційної системи підприємства [42].

Більшість процедур аналізу обмежуються використанням фінансової звітності компанії. Така обмежена інформаційна база, безумовно, впливає на глибину аналізу та дослідницько-аналітичні можливості самого програмного продукту, і значно знижує обґрунтованість таких висновків дослідження. Спроба реалізувати облікові та аналітичні функції в єдиному програмному продукті є природною при розробці вимог до управлінської інформації підприємства. Поєднання облікових та аналітичних модулів у програмному продукті можна розглядати як один із кроків удосконалення бухгалтерського обліку. Проте предмет і сфера економічного аналізу з використанням комп'ютерних технологій є ширшими за ті, які представлені сучасними програмними засобами автоматизованої системи обліку, які містять лише обмежену кількість фінансових коефіцієнтів, розрахованих на основі фінансової звітності.

Необхідність комплексного проведення аналітичних досліджень різних напрямів стає основною причиною об'єднання функціональних можливостей аналітичних програм, що дозволяє завдяки чому можна здійснювати оцінку та аналіз поточного та прогнозного фінансового стану господарюючого суб'єкта, вибір найкращої стратегії його розвитку, розробку інвестиційних проектів і бізнес-планів, перспективне управління збутовою маркетинговою діяльністю тощо.

Серед процедур аналізу фінансового стану найбільших підприємств у розробці та розповсюдженні є процедури ретроспективного (остаткового) аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання. Ця процедура здійснюється на підставі фінансової звітності організації.

До таких програмних продуктів належать аналітичні програми “ИНЭК-АФСР”, “ИНЭК-Аналитик”, “Audit-Expert”.

На основі цих програмних продуктів аналізується фінансовий стан суб'єктів господарювання, у тому числі вивчається широкий спектр питань. При аналізі використовуються абсолютні і відносні показники.

Опишемо основні програмні продукти, які використовуються для економічного аналізу, вони є найбільш поширеними.

ИНЭК-Аналитик. Програма комплексно оцінює фінансовий стан підприємства, кількісно характеризує рівень його фінансового стану, рейтинг інших компаній, рівень інвестиційної привабливості.

Audit Expert. Забезпечує можливість ретроспективного та перспективного аналізу. При проведенні розрахунків можна використовувати методи аналізу фінансового стану компаній, як вітчизняних, так і закордонних, для отримання відповідних експертних висновків. На основі даних бухгалтерської звітності можна отримати велику кількість аналітичних даних, за допомогою яких можна не тільки проаналізувати поточний фінансовий стан підприємства, але й оцінити його динаміку та зміни, побудувати прогнози на найближче майбутнє. Це єдина система, яка дозволяє частково або повністю переоцінювати різні статті активів і пасивів балансу для фінансового аналізу реальних даних. Програма має можливість проводити поглиблені дослідження фінансово-господарської діяльності підприємств за власною методикою.

ИНЭК-АФСР. На підставі вихідних даних можна розраховувати такі параметри як ліквідність, фінансова стійкість, оборотність тощо. Програма містить довідник допустимих значень (верхню та нижню межі) коефіцієнтів для різних галузей економіки. Перевагою програми є те, що таблиці з розрахованими показниками можна зберігати в DBF-форматі та переносити в операційну систему MS EXCEL.

„БЭСТ-Ф”. Працює в операційному середовищі Windows. Це редактор таблиць, схожий на EXCEL, зручний для освоєння процесу програми. Аналіз поділяється на внутрішній і зовнішній. Внутрішній аналіз базується на даних

комплексу обліку, інтеграція з БЕСТ-Ф дозволяє формувати звіти для аналізу факторів прибутку та аналізу збуту на основі вантажообігу групи вантажів, покупця та вантажовідправника. Однак питання вибору та встановлення аналітичних процедур є прерогативою майбутнього керівництва компанії.

Тому в системі «Галактика» (категорія системи ERP) розроблено інструмент аналізу витрат для планування та прийняття рішень. Засоби одного з модулів системи «контролю» дозволяють виконати всю комплексну роботу з оцінки кошторисної вартості відомчого плану, інвентаризації та плану реалізації продукції для формування планового звіту про витрати за будь-який період часу.

Оскільки система працює на єдиній базі даних, для планування та прогнозування розрахунків можна використовувати будь-яку бухгалтерську технологію та економічну інформацію, необхідну для управління компанією. За допомогою цього типу системи можна розрахувати граничний дохід, рентабельність, прибуток. Система дозволяє проводити факторний аналіз відхилень між фактичними показниками та планами, а також визначати різницю між плановими кошторисами та фактичним випуском, зміну цін на запаси, їх вартісних характеристик тощо. Цю програму ми рекомендуємо ПФ «Білаки».

На даний час сформувалися два основні напрями аналізу фінансових інвестицій:

1) *Технічний аналіз*, головним об'єктом спостереження якого є зміна руху ринку цінних паперів, попиту та пропозиції на певні фінансові активи без урахування ролі фундаментальних чинників. На основі побудови спеціальних моделей руху ринкових цін виявляють загальні тенденції ринку, на підставі яких приймають конкретні тактичні інвестиційні рішення щодо купівлі та продажу цінних паперів.

2) *Фундаментальний аналіз*, який ґрунтується на оцінці стану емітента на ринку, показників обсягів продажу, активів і пасивів, доходності та іншої інформації, яка характеризує ефективність діяльності емітента. Важливою

складовою аналізу є також оцінка стану корпоративного управління. Результатом фундаментального аналізу є визначення фактичної (ринкової ціни) цінного папера порівняно з обліковою вартістю активів. За допомогою фундаментального аналізу здійснюють прогнозування доходу, який визначає майбутню вартість акцій і впливатиме на ринкову ціну. Дані прогнозу є підґрунтям для рекомендацій стосовно купівлі та продажу ринкових інструментів.

Важливим фактором розбудови цивілізованого фондового ринку є інформаційна відкритість та прозорість. В Україні емітенти цінних паперів мають надавати Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку та оприлюднювати фінансову звітність, а також особливу інформацію - про зміни в господарській діяльності, що відбулися і впливають на вартість цінних паперів чи розмір доходу по них. Основними засадами розкриття інформації є:

- безоплатність розміщення в загальнодоступній базі Комісії з використанням технологій Інтернету;
- впровадження в звітності стандартів розкриття інформації Міжнародної організації комісій з цінних паперів;
- поступове впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Відповідно до діючої методики можна виділити основні напрями аналізу фінансового стану підприємства (рис. 3.3).

Інформація, представлена на рис. 3.3, будучи синтезом наявних напрямів аналізу фінансового стану, можливих для використання при проведенні оцінки інвестиційної привабливості, дозволяє дійти висновку, що ефективність інвестування визначається тим, наскільки швидко вкладені кошти обертаються в процесі діяльності підприємства.

Хоча на тривалість знаходження коштів в обороті впливають численні зовнішні фактори (економічна ситуація в країні, швидкість проведення розрахункових операцій), а період обороту використовуваних активів значною мірою визначається внутрішніми умовами діяльності компанії, ефективністю маркетингової, виробничої й фінансової стратегії й тактики [40].

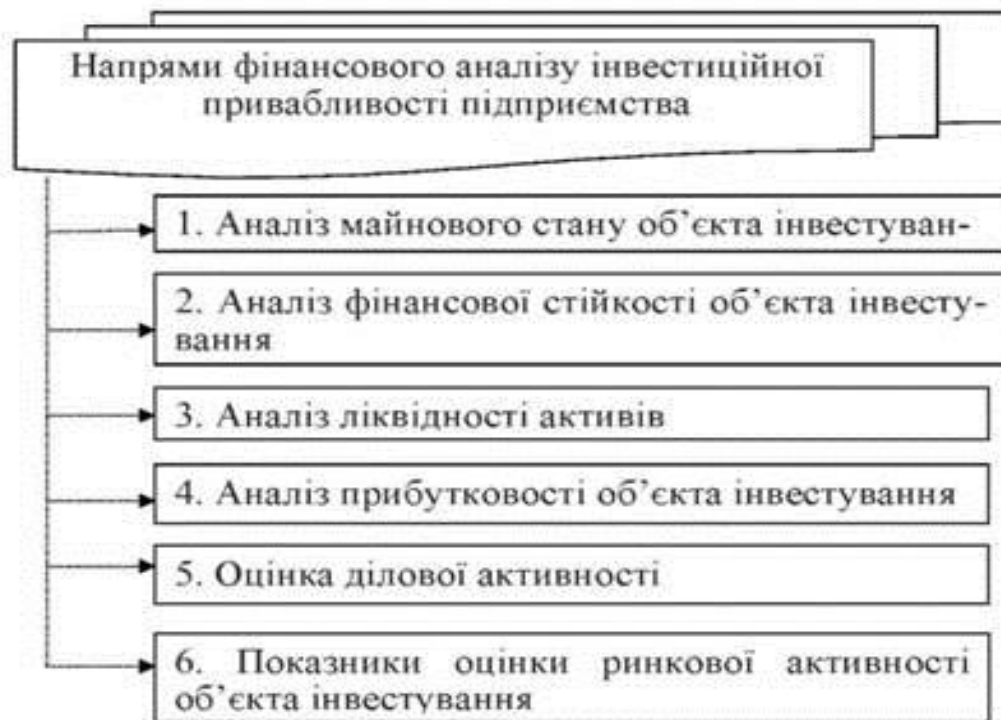


Рис. 3.3. Напрями фінансового аналізу підприємства, що використовуються при оцінці інвестиційної привабливості.

Отже, існує шість основних напрямів аналізу фінансового стану підприємства, які можна використовувати під час проведення оцінки інвестиційної привабливості підприємств. Ці напрями стосуються безпосередньо аналітичних процедур і не зачіпають таких важливих напрямів, як загальна характеристика підприємства й кінцевий (результативний) етапи [38].

Оскільки користувачі фінансових звітів вважають, що незалежна аудиторська перевірка підприємства є достатньою гарантією достовірності фінансових інвестицій, то у табл. 3.3 наведено характеристику окремих положень методики аудиту даної ділянки.

Спеціально розроблені Міжнародні нормативи розкривають питання аудиторів перед зацікавленими сторонами, відповідальність за помилки, неточності й незаконні дії.

Характеристика положень методики аудиту фінансових інвестицій

| № з/п | Положення методики | Його суть |
|-------|---|--|
| 1 | Перелік основних нормативних документів | включає закони, положення з бухгалтерського обліку, методичні вказівки, інструкції тощо, якими повинен керуватись аудитор при перевірці відповідного розділу обліку. |
| 2 | Описання альтернативних облікових рішень | описання різних варіантів таких рішень дає змогу аудитору, за необхідності, порівняти їх із варіантом, який застосовується клієнтом, та виконати необхідний аналіз або дати рекомендації щодо покращання ведення обліку |
| 3 | Перелік первинних документів | наводиться на кожний розділ обліку, що дає змогу аудитору зробити висновок про стан етапу реєстрації господарських операцій у первинному обліку (чи застосовуються типові форми первинних документів як оформлені документи тощо) |
| 4 | Реєстри аналітичного та синтетичного обліку й звітності | являють собою їх опис для відповідних форм обліку (журнально-ордерної, меморіально-ордерної, журнальної форми, журнал-головної, спрощеної тощо). Наявність переліку реєстрів дає змогу аудитору визначити їх відповідність у клієнта загальноприйнятим та надати відповідні рекомендації. Звітність повинна включати відповідні форми (баланс, ф. №1, звіт про фінансові результати, ф. №2) |
| 5 | Класифікатор можливих порушень | містить порушення, які найчастіше зустрічаються у відповідних розділах обліку. Так, наприклад, для аудиторської перевірки касових операцій можна припустити таку класифікацію порушень: пряме розкрадання, привласнення грошових коштів, що надійшли, надлишкове списання коштів по касі, порушення вимог Положення про ведення касових операцій у національній валюті тощо |
| 6 | Довідник аудитора для складання програми перевірки | містить необхідні питання, які треба внести до програми перевірки. Ці питання спрямовані на виявлення можливих порушень в організації обліку, оформленні документів та форм звітності, внутрішнього контролю. Довідники доцільно складати у вигляді таблиць із варіантами відповідей та висновками |
| 7 | Методи збирання аудиторських доказів | Використовуються такі методи: фактична перевірка; документальна перевірка: перевірка по суті; формальна перевірка; арифметична перевірка; підтвердження; спостереження; обстеження; опитування; перевірка механічної точності; |
| 8 | Описання контрольних процедур | Використовується для виявлення можливих порушень або зловживань у відповідному розділі обліку. Включають: <ul style="list-style-type: none"> • мету проведення контрольної процедури; • перелік засобів (первинні документи, реєстри аналітичного та синтетичного обліку клієнта, норми, нормативи, різноманітна довідкова інформація), необхідних для виконання процедури; • описання техніки виконання процедури та надання результатів аудитору. |

РОЗДІЛ 4.

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1. Аналіз стану охорони праці в підприємстві

Аналіз стану охорони праці на підприємстві виконується з метою виявлення причин і факторів незадовільного стану безпеки виробництва, які найбільше впливають на результати діяльності підприємства й на визначення заходів щодо поліпшення умов та охорони праці.

Державна політика щодо охорони праці та захисту населення виходить із конституційного права кожного громадянина на належні безпечні та нешкідливі умови праці та регламентується Конституцією України, Кодексом законів про працю, Законом України “Про охорону праці” Останній передбачає таку систему управління охороною праці:

- створення роботодавцем відповідних служб, які забезпечують вирішення конкретних питань охорони праці;
- усунення причин, що призводять до нещасних випадків, професійних захворювань, здійснення їх розслідування й обліку та ін. [5].

Поліпшення умов праці є одним з резервів росту її продуктивності і економічної ефективності виробництва, а також дальшого розвитку самої людини.

Згідно ст.17 Закону “Про охорону праці” керівник організації несе відповідальність за організацію охорони праці у господарстві. В організації охорони праці в приватній фірмі “Білаки” беруть участь керівник господарства, керівники виробничих дільниць, окремих підрозділів, що певним чином впливають на організацію охорони праці.

У досліджуваному господарстві керівництво та підлеглі йому кадри, які здійснюють організацію праці забезпечують належне виконання контролю за здійсненням заходів щодо охорони праці, а саме організація і координація роботи з охорони праці на підприємстві, здійснення контролю за додержанням у структурних підрозділах законодавчих і нормативних актів з охорони праці,

проведення профілактичної роботи із запобігання виробничого травматизму, професійних і виробничо-обумовлених захворювань, заходів зі створення здорових і безпечних умов праці на підприємстві, за наданням робітникам установлених пільг і компенсацій за умовами праці; організація вивчення умов праці на робочих місцях, роботу з перевірки технічного стану устаткування.

На досліджуваному об'єкті, згідно Типового положення про службу охорони праці, створена служба охорони праці, яку очолює інженер. У функції служби охорони праці входять контроль за станом охорони праці у господарстві, виявлення та усунення небезпечних зон, слідкування за дотриманням правил безпеки працівників. У разі порушення вимог і правил інструкції з техніки безпеки, працівники несуть відповідальність згідно з правилами внутрішнього трудового розпорядку.

Характерною особливістю сільськогосподарського виробництва, в тому числі і в ПФ "Білаки", є те, що більшість робіт виконується в умовах, де діють атмосферні фактори. Крім цього, у робочу зону часто потрапляє значна кількість шкідливих речовин, які шкідливо діють на організм людини. В господарстві для покращення умов праці застосовують освітлювальні, опалювальні, вентиляційні установки, кондиціонери, прилади для контролю параметрів повітряного середовища та інших санітарних норм на виробництві.

Наступним етапом здійснення аналізу охорони праці є аналіз стану протипожежних заходів. Для запобігання пожежам в організації наявні необхідні засоби пожежогасіння, розроблені плани-схеми евакуаційних шляхів і виходів.

При здійсненні аналізу стану охорони праці в ПФ "Білаки" необхідно також враховувати виробничу санітарію на підприємстві. Дослідження показало, що інколи не дотримуються режиму праці; відсутні технічні засоби, що застосовуються для боротьби з шкідливими виробничими факторами, включаючи розробку спеціальних індивідуальних засобів захисту людей. Інколи не спрацьовують опалювальні та вентиляційні установки, засоби сигналізації.

4.2. Планування заходів з покращення охорони праці та їх фінансування

Для покращення стану охорони праці в господарстві необхідно розробити ряд заходів, зокрема:

- більше уваги приділяти вивченню правил безпечних умов праці;
- широко використовувати наглядну агітацію безпечних умов праці;
- більше уваги приділяти виробничій санітарії;
- усунути працівників від безпосереднього контакту з небезпечними отрутохімікатами;
- забезпечити працівників господарства спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту;
- забезпечити виробничі приміщення новими вогнегасниками, засобами медичної допомоги.

Виконання цих і інших заходів в значній мірі повинно покращити стан охорони праці в господарстві. Джерелами фінансування заходів щодо поліпшення умов праці на підприємстві можуть бути власні кошти підприємства, благодійні внески тощо.

Стан охорони праці необхідно оцінювати на основі показників, їх чисельної оцінки та при порівнянні із заданими чи базовими значеннями.

Серед найбільш поширених оцінних показників стану охорони праці слід виділити традиційні коефіцієнти частоти (Пчт) та тяжкості травматизму (Птт). Крім них, для оцінки стану можуть бути використані й такі оцінні показники:

- чисельність потерпілих у результаті нещасних випадків із втратою працездатності більш ніж на один робочий день (абсолютне число за даними статистики);
- загальна кількість днів втрати працездатності по всіх нещасних випадках з урахуванням перехідних;

Аналіз виробничого травматизму проводять статистичним методом, який застосовується для визначення кількісних показників, які характеризують

загальний рівень виробничого травматизму. Для цього використовуємо відносні величини – показники частоти, важкості і втрат (непрацездатності).

Показник частоти травматизму $P_{\text{чТ}}$ розраховують за формулою:

$$P_{\text{чТ}} = T \times \frac{1000}{P} \quad (4.1)$$

де T – кількість випадків травматизму за звітний період;

P – середньоспискова чисельність працівників.

Даний показник кількісно характеризує рівень травматизму на виробництві. За досліджуваний період цей показник у господарстві знижується, що є позитивним.

Показник тяжкості травматизму $P_{\text{тТ}}$ характеризує середню тривалість тимчасової непрацездатності потерпілих. Він визначається за формулою:

$$P_{\text{тТ}} = \frac{D_{\text{т}}}{T} \quad (4.2)$$

де $D_{\text{т}}$ – кількість днів непрацездатності через травми;

T – кількість випадків травматизму за звітний період.

Показник втрат працездатності $P_{\text{вт}}$ через травми – число людино-днів непрацездатності, що припадає на 1000 працівників:

$$P_{\text{вт}} = 1000 \times \frac{D_{\text{т}}}{P} \quad (4.3)$$

Таким чином, якісна сторона нещасних випадків визначається показниками $P_{\text{тТ}}$ і $P_{\text{вт}}$, які доповнюють один одного.

Кількість травм із нещасними наслідками визначається за допомогою коефіцієнта $P_{\text{сн}}$:

$$P_{\text{сн}} = \frac{C \times 100}{T} \quad (4.4)$$

де C – число випадків зі смертельними наслідками або інвалідності;

T – загальне число нещасних випадків.

Під дією шкідливих чинників на виробництві у робітників можуть виникати гострі професійні захворювання або хронічні отруєння і

захворювання. Розслідування та облік професійних отруєнь та захворювань здійснюється згідно з діючим Положенням.

Вплив виробничих чинників не обмежується лише їх роллю як причини професійних захворювань. Давно було помічено, що особи, які працюють з токсичними речовинами, частіше хворіють на загальні захворювання (грип, розлад органів травлення, запалення легень тощо), що ці хвороби проходять у них важче, а процес одужання йде повільніше.

З цією метою розраховують показник частоти випадків захворювань $P_{чз}$, показник важкості захворювань $P_{тз}$ та показник втрат працездатності $P_{дз}$ через хвороби, які припадають на 100 працюючих:

$$P_{чз} = 3 \times \frac{100}{P}, \quad (4.5)$$

$$P_{тз} = \frac{Дз}{3}, \quad (4.6)$$

$$P_{дз} = Дз \times \frac{100}{P}, \quad (4.7)$$

де $З$ – кількість випадків захворювань за звітний період;

$Дз$ – кількість днів непрацездатності через захворювання працівників за цей же період;

P – загальна кількість працюючих.

Оцінка рівня стану охорони праці в підрозділах здійснюється відділом охорони праці та спеціалізованими комісіями за результатами періодичного контролю за відповідний період на підставі статистики травматизму, аналізу усунення порушень, виявлених під час попереднього контролю, зазначених у приписах інженерів охорони праці, органів нагляду та ін. Цю інформацію подано у табл. 4.1.

Проаналізувавши динаміку основних показників з охорони праці в агрофірмі бачимо, що число працюючих протягом останніх років зменшилося на дві особи, однак при цьому зросли витрати на охорону праці та витрати на спецхарчування, що є досить позитивним явищем.

Таблиця 4.1

Динаміка основних показників з охорони праці ПФ «Білаки»

| Показники | Ум. познач. | 2018 р. | 2019 р. | 2020 р. | 2020 р. до 2018 р. +/- |
|--|-------------|---------|---------|---------|---------------------------|
| Середньоспискове число працюючих, чол. | Пр | 22 | 22 | 20 | -2 |
| Витрати на спецхарчування, грн. | Вт | 911,39 | 1001,90 | 1128,29 | +216,9 |
| Кількість днів непрацездатності | Дн | 102 | 156 | 97 | -5 |
| Показник втрат (непрацездатності) | Пв | 2254 | 4958 | 3540 | +1286 |
| Інші витрати з охорони праці | - | 7114,50 | 7943,80 | 8346,0 | +1231,5 |

4.3. Економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці

Економічна ефективність заходів із покращення охорони праці характеризується наступними показниками: додаткова продукція, випущена в результаті зниження виробничого травматизму і захворювань; кошти, зекономлені на оплату лікарняних листків; сума коштів, затрачених на заходи по попередженню нещасних випадків і захворювань у господарстві.

Проаналізувавши стан охорони праці у господарстві потрібно відзначити, що необхідно провести низку заходів щодо покращення умов праці дотримання правил техніки безпеки. Наступним кроком при цьому буде визначення суми коштів яку, потрібно витратити підприємству для покращення умов праці (табл. 4.2).

Із даних табл. 4.2 бачимо, що на здійснення заходів з охорони праці на створення оздоровчих та безпечних умов в приватній агрофірмі «Білаки» у 2021 році необхідно спрямувати 22288,40 грн.

Таблиця 4.2

Заходи по охороні праці та витрат коштів на ПФ “Білаки”

| Зміст заходів | Вартість робіт на 2021р., грн. |
|---|--------------------------------|
| Створення здорових та безпечних умов праці | 7441,50 |
| Впровадження індустріальної технології вирощування культур | 12000,00 |
| Впровадження нової технології | 1050,00 |
| Фарбування обладнання і нанесення знаків безпеки | 795,00 |
| Інше | 1001,90 |
| Разом | 22288,40 |

У приміщеннях господарства використовують природне освітлення, для цього потрібно періодично мити скло вікон, слідкувати за чистотою світильників штучного освітлення і їх справністю. У приміщеннях обов'язково здійснювати вологе прибирання. Підтримувати у постійній готовності засоби протипожежного захисту, пожежну техніку, інвентар. При роботі з отрутохімікатами необхідно застосовувати засоби індивідуального захисту.

Крім цього доцільно впровадити заходи покращення психофізіологічних і естетичних умов праці, що сприятиме зменшенню кількості захворювань працівників, підвищить їх продуктивність.

Отже, на нашу думку, дотримання всіх вищеназваних вимог і пунктів дасть змогу агрофірмі бути в оптимальній готовності до аварій і катастроф техногенного характеру, різко зменшить збитки господарству.

Ефективність заходів щодо поліпшення умов і охорони праці оцінюється, в першу чергу, за показниками соціальної ефективності, які передбачають створення умов праці, що відповідають санітарним нормам і вимогам правил безпеки.

Покращення умов і охорони праці призводить до зменшення кількості виробничих травм, загальної і професійної захворюваності; до скорочення чисельності працівників, що працюють в умовах, які не відповідають санітарно-гігієнічним нормам; зменшення кількості випадків виходу на пенсію за інвалідністю внаслідок травматизму чи професійної захворюваності; скорочення плинності кадрів через незадовільні умови праці тощо.

Соціально-економічна ефективність розраховується з метою:

- економічного обґрунтування планових заходів, необхідних для вибору оптимальних варіантів технологічних, ергономічних та організаційних рішень;
- визначення фактичної ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці;
- оцінки результатів управління виробництвом на різних рівнях;

Результатами реалізації заходів з охорони праці є соціальний і економічний ефект, який виражається: з одного боку підвищенням продуктивності праці, збільшенням обсягу випуску продукції за рахунок повного використання номінального фонду робочого часу і основних виробничих фондів; з іншого – зниженням матеріальних затрат внаслідок травматизму і захворювань за рахунок зниження оплати листків непрацездатності.

4.4. Безпека в надзвичайних ситуаціях

Актуальність проблеми забезпечення природно-техногенної безпеки населення території зумовлена тенденціями зростання втрат людей внаслідок дії небезпечних природних явищ, промислових аварій і катастроф. Ризик надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру невідомо зростає.

До ймовірних природних надзвичайних ситуацій на території господарства слід віднести урагани, грози, затоплення, снігові заметілі тощо. До техногенних – аварії в електричному господарстві, аварії пов'язані із витіканням хімічних речовин, паливно-мастильних матеріалів, тощо.

Тому організація життєзабезпечення населення в разі виникнення надзвичайної ситуації є одним із основних завдань цивільної оборони України. Заходи життєзабезпечення здійснюються центральними та місцевими органами державної виконавчої влади, структурними підрозділами у їх складі, що безпосередньо відповідають за захист населення, адміністраціями підприємств, установ і організацій з метою задоволення життєвих потреб громадян, які потерпіли від наслідків надзвичайних ситуацій. Головними заходами є: надання житла; організація харчування; забезпечення одягом, взуттям та товарами першої необхідності; медичне обслуговування і т.д.

Організацією життєзабезпечення населення в екстремальних умовах є комплекс заходів, спрямованих на створення і підтримання нормальних умов життя, здоров'я і працездатності людей. Він включає: управління діяльністю працівників та службовців, всього населення при загрозі та виникненні надзвичайних ситуацій; захист населення та територій від наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха; забезпечення населення питною водою, продовольчими товарами і предметами першої необхідності; захист продовольства, харчової сировини, вододжерел від радіаційного, хімічного та біологічного зараження (забруднення); житлове забезпечення і працевлаштування; комунально-побутове обслуговування; медичне обслуговування; навчання населення способам захисту і діям в умовах надзвичайних ситуацій; санітарну обробку; знезараження території, споруд, транспортних засобів, обладнання, сировини, матеріалів і готової продукції; забезпечення населення інформацією про характер і рівень небезпеки, порядок поведінки; заходи, спрямовані на попередження, запобігання або послаблення несприятливих для людей екологічних наслідків надзвичайних ситуацій і інші заходи.

Директор приватної фірми «Білаки» є безпосереднім виконавцем всіх заходів, що розробляються завчасно і мають виконуватися як в період загрози, так і після виникнення надзвичайних ситуацій.

Загальний стан охорони праці у господарстві можна вважати задовільним. Існуючий рівень травматизму та професійних захворювань при незначному фінансуванні заходів з охорони праці вказують на малоефективну організацію робіт щодо забезпечення відповідного рівня техніки безпеки, виробничої санітарії та пожежної безпеки на робочих місцях. На майбутнє слід збільшувати фінансування витрат на охорони праці, покращувати стан охорони праці за рахунок наявних у господарстві засобів.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

З досліджень, проведених у цій роботі в ПФ «Білаки», можна зробити наступні висновки:

1. Під фінансовими інвестиціями розуміється вкладення коштів або інших активів у цінні папери суб'єктів господарювання з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. Підприємства інвестують з метою ефективного використання тимчасово вільних коштів.

2. Управління фінансовими інвестиціями полягає в підвищенні ефективності фінансового інвестування та максимізації прибутку інвестицій при прийнятному рівні інвестиційного ризику.

3. Приватне підприємство «Білаки», яке працює з 1996 року, та однойменне фермерське господарство мають великий досвід роботи на ринку агропромислової продукції у Львівській області. Підприємство є єдиною галуззю, більше 80% її продажу припадає на яловичину і більше 11% на інші продукти тваринництва.

4. Виробничо-збутову діяльність підприємства можна вважати успішною, оскільки підвищилася рентабельність продажу, яка в залежності від галузі коливається від 7,1% до 30,3%.

5. До фінансових інвестицій належать: внески до статутних фондів підприємств (за винятком акціонерних товариств), акції, облігації, інвестиційні й депозитні сертифікати, векселі й інші цінні папери.

6. Оцінка фінансових інвестицій на дату балансу за нП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» передбачає застосування трьох основних методів оцінки: оцінка фінансових інвестицій за справедливою вартістю; оцінка за амортизованою собівартістю; за методом участі в капіталі.

7. Для обліку фінансових інвестицій використовуються рахунки 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» та 35 «Поточні фінансові інвестиції». Для синтетичного обліку фінансових інвестицій використовують журнал-ордер ф. № 1 с.-г., а для обліку довгострокових інвестицій ф. № 4Б с.г.

З метою організаційного забезпечення обліку та контролю фінансових інвестицій у ПФ «Білаки» пропонуємо:

1. Дотримуватись законодавчих та нормативно-правових актів, що стосуються організації бухгалтерського обліку та ведення сільськогосподарських підприємств.

2. Враховуючи особливості фінансово-господарської діяльності ПФ «Білаки», для аналізу рахунків та визнаних ефективних управлінських рішень вигідно використовувати аналітичні процедури. Заохочувати керівництво використовувати дані аудиту для забезпечення успішної роботи та довгострокового існування підприємства.

3. Успішна реалізація інвестиційного проекту залежить від ефективної організації його фінансування, що включає кілька етапів: визначення обсягу необхідних інвестиційних ресурсів; попередній пошук ресурсів, формулювання інвестиційної політики для їх участі; складання оперативних фінансових планів.

4. До шляхів покращення синтетичного та аналітичного обліку фінансових інвестицій підприємства слід віднести - систему субрахунків другого порядку з обліку довгострокових фінансових інвестицій та доповнення статей балансу.

5. Важливим є найбільш повне висвітлення в обліку інвестиційних процесів та одержання достовірної інформації про інвестиційні доходи і витрати й чітке розмежування результатів кожного виду діяльності підприємства.

6. На сьогодні формування звітності відповідно до МСФЗ є одним з важливих кроків, які відкривають українським підприємствам можливість залучення до міжнародних ринків капіталу. Іноземний капітал, вимагає прозорості фінансової інформації про діяльність суб'єкта господарювання та звітності менеджменту перед інвесторами. Доки іноземний інвестор не буде мати можливість простежити через фінансову звітність, представлений ним капітал, Україна залишиться зоною підвищеного ризику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бруханський Р. Ф. Аналіз підходів до побудови моделей бухгалтерського інжинірингу. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2014. № 3. С. 27-34.
2. Бруханський Р. Ф., Скирпан О.П. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 444 с.
3. Бузак Н.І. Оцінка фінансових інвестицій: національний та міжнародний досвід. Ефективна економіка. № 10, 2013. С. 8-16.
4. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік в Україні. Навч. посібник. 5-те вид., Житомир: ПП „Рута”, 2009. 912 с.
5. Бухгалтерський облік: концептуальні основи теорії. [Шило В.П., Верхоглядова Н.І., Ільїна С.Б.] навч. - практ. пос. К.: Кондор, 2011. 172 с.
6. Бухгалтерський фінансовий облік в сільськогосподарських підприємствах : навч. посіб. / [Михайлов М.Г., Телегунь М.І., Кадацька А.М. та ін.] ; К.: Центр учбової літератури, 2008. 472 с.
7. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах України : навч. посіб. / [Коваленко А.М., Харитоновна А.Г., Мальшакова О.С., та ін.] за заг. ред. А.М. Коваленко. – Дніпропетровськ : ВВК «Баланс-Клуб», 2009. 736 с.
8. Верига Ю. Фінансовий облік : Навч. посіб. / Ю. Верига. – К.: Центр навчальної літератури, 2012. 438с.
9. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність” № 996-ХІV від 16.07.99. :Режим доступу: [http:// zakon4. rada.gov.ua/](http://zakon4.rada.gov.ua/)
10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій / затверджена наказом МФУ від 30.11.99, № 291// Право. Податки. Консультація: зб. систематизованого законодавства .-2007.-№1. С.21-76.
11. Крупка Я. Облік інвестицій : [монографія] Тернопіль : Економічна думка, 2001. 302 с.

12. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств / Наказ Міністерства аграрної політики від 4.06.2009 р. N 390 «Про затвердження спеціалізованих форм реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств та методичних рекомендацій щодо їх застосування».[Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=98&ArtD=876>.
13. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_016
14. Міжнародний стандарт фінансової звітності 27 «Консолідована та окрема фінансова звітність» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_045
15. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 28 “Інвестиції в асоційовані підприємства” [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/929_010
16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 31 “Частки у спільних підприємствах” [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/929_010
17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 “Фінансові інструменти: подання” [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/929_010
18. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 “Фінансові інструменти: визнання та оцінка” [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/929_010
19. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість»» №779 від 02.07.2007 р., введено в дію з 01.01.2008р.
20. Національні стандарти бухгалтерського обліку // Все про бухгалтерський облік (Спецвипуск 135). – 8 лютого 2005. – № 13 (1046). – С.3 – 102.

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»:[Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
22. Нищенко Л.П. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.09: [Електронний ресурс]. К., 2008. -22 с.
23. Організація бухгалтерського обліку. Навчальний посібник. За ред. В.С.Леня. К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 696с.
24. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. Режим доступу : www.minfin.gov.ua
25. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу : www.rada.gov.ua
26. Петрик О., Чумакова І. Облік, аналіз і аудит капітальних інвестицій відповідно до міжнародних і національних стандартів. 2000. № 9. С. 24 - 35.
27. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій: в ред. Наказу М-ва фінансів України від 09.12.2011 № 1591 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>
28. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-УІ. // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
29. П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції". [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
30. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансовий інструмент» : Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 2001 року № 559 (редакція станом на 27 червня 2013 року) (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
31. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Мінфіну України від 29.11.99 р. № 290. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

32. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств», затверджене наказом Мінфіну України від 07.07.99 р. № 163. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
33. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін», затверджене наказом Мінфіну України від 18.06.2001 р. № 303. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
34. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів», затверджене наказом Мінфіну України від 24.12.2004 р. № 817. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
35. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 року № 879 (з врахуванням змін і доповнень).
36. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: затв. Наказом М-ва фінансів України від 24.05.1995 № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>
37. Сльозко Т.М. Організація обліку: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 224 с.
38. Сопко В. В. Бухгалтерський облік: Первинні документи і їх заповнення : навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2004. 374 с.
39. Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит: галузевий аспект: колективна монографія у 2 т. за ред. П.Й. Атамас : «Герда», 2013. Т. 1. 358 с.
40. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування: підручник. 5-те вид. доповн. Київ: Алтера, 2017. 1026с.
41. Фінансовий облік: навчальний посібник за ред. П.Л.Сук. 3-ге видання, перероблене і доповнене. К.: Знання, 2019. 647 с.
42. Чацкіс Ю.Д. Організація бухгалтерського обліку: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 564 с.

